

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ КАФЕДРА
АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ Л.Г. Буданова
«_____» _____ 2023 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
(ПЕРЕКЛАД ВКЛЮЧНО), ПЕРША – АНГЛІЙСЬКА»

Тема: *МЕХАНІЗМИ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ
МЕТАФОРИ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ*

Виконавець: студентка групи ФЛ-201«Мз» БОНДАРЕНКО НАТАЛІЯ СЕРГІЇВНА

Керівник: канд. філол. наук, доцент ГОЛОВНЯ АЛЛА ВАСИЛІВНА

Нормоконтролер: _____ (Кондратенко Юлія Вікторівна)

Київ 2023

РЕФЕРАТ

Дипломна робота «МЕХАНІЗМИ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ МЕТАФОРИ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ»: 97 с., 3 табл., 2 графіки, 118 літературних джерел.

Об'єкт дослідження: військова метафора у сучасних англомовних текстах

Мета роботи: ретельне дослідження та розкриття механізмів створення та функціонування військової метафори в сучасних англомовних текстах.

Методи дослідження: Проведення аналізу наукової літератури для вивчення та узагальнення наявних теоретичних підходів до військової метафори в англомовних текстах; дослідження конкретних англомовних текстів для виявлення вживання військової метафори, аналізу контексту та визначення особливостей її функціонування; вивчення лінгвістичних засобів, використовуваних для створення військової метафори в текстах, зокрема в аспекті семантики, стилістики та фонетики; розгляд військової метафори в контексті сучасних соціокультурних явищ та політичних реалій для визначення її рольового впливу; виявлення переваг та обмежень використаних лінгвістичних та культурологічних підходів з метою критичного оцінювання результатів дослідження.

Результати магістерської роботи рекомендується використовувати під час вивчення таких дисциплін, як стилістика, порівняльна граматика та практична англійська мова, а також письмового та усного перекладу. Крім того, застосування військової метафори слугує для розширення та поглиблення знань в політичному аспекті, що є необхідним для сучасного світу та кращого володіння різними структурами метафор у світі політики. Результати дослідження можуть бути корисними для лінгвістів, перекладачів та всіх, хто цікавиться специфікою мовної експресії та її впливом на сприйняття тексту.

ПОЛІТИЧНИЙ ТЕКСТ, ВІЙСЬКОВІ МЕТАФОРИ, МЕХАНІЗМИ СТВОРЕННЯ МЕТАФОР, ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕТАФОР, СПОСІБ ВІДТВОРЕННЯ.

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження терміна «метафора» в сучасній лінгвістиці	8
1.1 Метафора – як засіб перенесення та переосмислення навколишньої дійсності. 8	
1.2 Місце військової метафори в сучасній лінгвістиці та механізми метафоризації.	11
1.3 Концептуальні підходи дослідження військових метафор	16
Розділ 2. Методологія дослідження механізмів створення та функціонування військової метафори.....	24
2.1. Етапи дослідження особливостей функціонування та становлення терміна військова метафора	24
2.2.Класифікація механізмів створення військової метафори.....	26
2.3. Методологія функціонування мілітарної метафори	30
Розділ 3. Військова метафора та особливості її відтворення у сучасних текстах. 35	
3.1. Відтворення метафоричних одиниць у англomовному військовому дискурсі українською мовою.	35
3.2. Аналіз способів застосування військової метафори та її функціонування.	40
3.3. Особливості функціонування військової метафори у матеріалі дослідження. 46	
3.3.1 Використання військової метафори в політичних промовах.	46
3.3.2 Концептуальна метафора в промовах Бориса Джонсона.....	62
3.3.3. Концептуальна метафора в промовах Джо Байдена.....	67
3.4.Аналіз впливу використання військової метафори на сучасне суспільство	72
Висновки	78
Список використаних джерел	82
Додатки	92
Додаток А	93
Додаток Б	94
Додаток В	95
Додаток Г	96
Додаток Д	97

ВСТУП

Дослідження ролі метафори в мовній діяльності почалося ще в епоху античності, де її розглядали як риторичний троп, засіб прикраси промови та спосіб номінації. Нині ж, дослідження метафори виходить за межі риторики і включає велику кількість літературознавчих, лінгвістичних та психологічних концепцій. Метафора завжди приваблювала дослідників своєю неоднозначністю, що зумовило різні підходи її вивчення. За останні десятиліття, когнітивні дослідження дали можливість інтегрувати різні підходи для повнішого опису метафори у всій її складності. Дослідники розглядають різні аспекти використання метафори, такі як класифікація та опис основних видів та моделей метафори, виявлення характерних для політичної комунікації функцій метафори, розкриття метафоричних образів в політичних текстах тощо. Метафора є поширеним явищем у сучасній лінгвістиці, яку вивчали багато вітчизняних та зарубіжних вчених.

У сучасній лінгвістиці, досить поширеним явищем є метафора, яку досліджували багато вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як В. Г. Гак, В. Вовк, Х. Дацишин, М. Джонсон, Дж. Лакофф, Г. Н. Складєвська, та інші. Важливість метафори у лінгвістиці стає особливо яскравою, коли йдеться про військовий дискурс.

Для створення ефективної військової метафори вчені рекомендують не тільки мати глибокі знання сучасної військової термінології та тактики, але й розуміти політичну та соціальну ситуацію, в якій функціонує військова організація. Важливо також ураховувати культурні особливості та цінності цільової аудиторії. Якщо метафора не відповідає реальності військових операцій, вона ризикує бути неправильно сприйнятою та втратити свою ефективність.

Роль метафори в військовому дискурсі полягає в тому, щоб здати складні стратегічні та тактичні ідеї у зрозумілу та ефективну форму для воїнів та громадськості. Використання військових метафор у засобах масової інформації може забезпечити висловам більшу виразність та емоційність, що впливає на сприйняття реципієнта.

Одним з найпоширеніших та ефективних засобів мовної експресії є використання метафор. Метафора дозволяє нам передати складні ідеї та концепції, порівнюючи їх з відомими образами та концептами. Одним зі стилістичних прийомів, що широко використовується в сучасній англomовній літературі та журналістиці, є військова метафора. Вона спирається на образи, поняття та термінологію, пов'язану з військовими діями та конфліктами. Ця метафора додає сили та емоційності до тексту, а також допомагає висловити складні ідеї зрозуміло та переконливо.

Мета використання військової метафори у комунікативному процесі полягає в тому, щоб впливати на реципієнта з метою сформуванню конкретну думку про політичну одиницю та її стратегії та дії. Цей особливий тип метафоричного висловлення має потужну здатність породжувати асоціації з воєнними сценаріями, такими як битви, наступи, оборони, що активізує емоційний зв'язок між висловлювачем та слухачем.

Військова метафора може мати різні відтінки впливу, як позитивні, так і негативні, в залежності від контексту її використання. Позитивний вплив полягає в можливості зміцнення єдності, визначеності та важливості заходів, подій чи політики. З іншого боку, негативний відтінок може викликати асоціації з конфліктами, загрозами та нестабільністю.

Важливо враховувати, що ефективність військової метафори залежить від точності та адекватності порівнянь до реальних ситуацій. Несправжня або несвоєчасна метафора може викликати непорозуміння або негативні реакції у реципієнта, порушуючи загальний тон комунікації та образ організації чи подій.

Актуальність дослідження визначається необхідністю розкриття механізмів створення та функціонування військової метафори в сучасних англomовних текстах у контексті політичних, соціокультурних та мовних викликів, визначенню особливостей культурного контексту, в якому вони використовуються.

Мета виконання дипломної роботи полягає в ретельному дослідженні та розкритті механізмів створення та функціонування військової метафори в сучасних англomовних текстах.

Досягнення цієї мети вимагає вирішення конкретних завдань:

- розглянути поняття «метафора» та «метафоричний процес»;
- виявити основні напрямки вивчення військової метафори в політичному аспекті та механізм утворення метафори у військовому дискурсі;
- дослідити механізми створення та функціонування військової метафори;
- дослідити роль військової метафори в комунікативному контексті;
- здійснити аналіз особливостей функціонування військової метафори у матеріалі дослідження.

Об'єкт дослідження - військова метафора у сучасних англомовних текстах

Предмет дослідження – особливості та аналіз механізмів створення та функціонування військової метафори у сучасних англомовних текстах

Матеріал дослідження: 87 прикладів військової метафори, дібраних методом суцільної вибірки з політичних промов Бориса Джонсона та Джо Байдена.

Відповідно до мети і завдань роботи, основними **методами дослідження** є:

Проведення аналізу наукової літератури для вивчення та узагальнення наявних теоретичних підходів до військової метафори в англомовних текстах; дослідження конкретних англомовних текстів для виявлення вживання військової метафори, аналізу контексту та визначення особливостей її функціонування; вивчення лінгвістичних засобів, використовуваних для створення військової метафори в текстах, зокрема в аспекті семантики, стилістики та фонетики; аналіз великого обсягу текстового матеріалу для виявлення патернів та тенденцій у використанні військової метафори в сучасних англомовних текстах; розгляд військової метафори в контексті сучасних соціокультурних явищ та політичних реалій для визначення її рольового впливу; виявлення переваг та обмежень використаних лінгвістичних та культурологічних підходів з метою критичного оцінювання результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що робота систематизує знання щодо механізмів та особливостей використання військової метафори в сучасних англомовних текстах. Аналізуючи різноманітні джерела та вивчаючи тексти, робота внесе важливий внесок у розуміння того, як ця метафора функціонує в мовленні, особливо в контексті сучасних політичних та культурних викликів. Отримані результати дозволять систематизувати та узагальнити наявні

знання, виокремити ключові тенденції та виявити нові перспективи для подальших досліджень у галузі лінгвістики та культурології.

Теоретична значимість роботи полягає у дослідженні важливих проблем таких наук, як лінгвістика, культурологія та політична наука; у визначенні особливостей механізмів створення та функціонування військових метафор, а також у можливості застосування отриманих даних для аналізу інших політичних текстів.

Практичне значення отриманих результатів роботи визначається її можливістю використання під час вивчення таких дисциплін, як стилістика, порівняльна граматика та практична англійська мова, а також письмового та усного перекладу. Крім того, застосування військової метафори слугує для розширення та поглиблення знань в політичному аспекті, що є необхідним для сучасного світу та кращого володіння різними структурами метафор у світі політики. Результати дослідження можуть бути корисними для лінгвістів, перекладачів та всіх, хто цікавиться специфікою мовної експресії та її впливом на сприйняття тексту.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень, що включені до дипломної роботи були оприлюднені на Міжнародній науково-студентській конференції «Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки» 27.10.2023 (Рівне, Україна)./ ГО «Молодіжна наукова ліга».— Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2023.

Публікації. Результати даного дослідження опубліковані в збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки»: Бондаренко Н. С. Використання мовних засобів і метафор в промовах Бориса Джонсона щодо підтримки України та спільної боротьби проти російського агресора // «Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки» / : Міжнародна науково-практична конференція, м. Рівне, 27 жовтня 2023 року. – Рівне. С. 197-199. У рамках VI Міжнародної студентської конференції «Наука сьогодні: від досліджень до стратегічних рішень» опубліковано наукову статтю: Бондаренко Н.С., Головня А.В. Аналіз метафоричних виразів у сучасному англійському мовному

військовому дискурсі: вплив на переклад та культурний контекст - Суми, 2023.
С.173-175.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНА «МЕТАФОРА» В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1 Метафора – як засіб перенесення та переосмислення навколишньої дійсності.

Метафора є потужним інструментом комунікації, який дозволяє нам виразити складні ідеї та сприйняття світу навколо нас. Використовувана в різних дисциплінах, таких як література, психологія та філософія, метафора дозволяє нам передавати складні концепції, емоції та досвід, встановлюючи зв'язки між, здавалося б, непов'язаними ідеями.

Визначаючи метафору, ми можемо сказати, що це перенесення значень від одного поняття до іншого, засноване на спільних або подібних характеристиках між ними. Метафора дозволяє нам розширити наше розуміння світу, зв'язуючи абстрактні або незнайомі концепти з більш знайомими і легше сприйнятними образами.

Функція метафори полягає в тому, щоб надати суттєвий зміст і збагатити наше сприйняття дійсності. Вона допомагає нам утворювати нові асоціації, відкривати нові погляди на знайомі речі і розуміти складні концепти. Метафора не просто надає нам засоби виразити свої думки, але й впливає на наше мислення і сприйняття світу.

У комунікації метафори використовуються з метою передати певні ідеї, стимулювати уяву та емоції слухачів, а також покращити зрозуміння та запам'ятовування інформації. Вона дозволяє нам глибше зануритися в контекст і розуміти сутність того, що ми намагаємося передати (див. Додаток А).

Традиційно метафора розглядалась переважно у рамках стилістики та риторики як засіб досягнення образності та впливу на слухачів. Проте з розвитком філософської та лінгвістичної науки вчені прийшли до висновку, що метафоризація є вбудованою природною здатністю людини. Це підтверджується різноманітними науковими дослідженнями, проведеними І. Кантом, Х. Блуменбергом, І. Річардсом, Х. Вайнріхом, М. Редді, С. Пеппером та іншими. Згідно з сучасними принципами когнітивної лінгвістики, метафору розглядають як форму мислення, а метафоричну модель розглядають як інструмент для отримання і роз'яснення реальності.

На думку Ф. Ніцше, метафора – це продукт безсвідомої (підсвідомої) діяльності людського мозку, що, продиктовано інстинктом людини, її потребами [3, с. 45]. Неспроможність людської думки сприйняти та зрозуміти деякі ідеї чи явища навколишньої дійсності стала основним мотивом для утворення словесних образів. За словами В. Маслової, метафора не створюється лише з метою передати наші думки іншим людям, але її необхідність полягає в тому, щоби ми самі змогли зрозуміти окремі особливі та складні об'єкти, які важко уявити раціонально. [35, с. 91]. Тому першими елементами людської мови були метафори, мова замінювала ритуали: «перші слова були священними іменами в ролі соціальних імперативів, а ці імена були метафорами» [16, с. 52 – 53].

Дж. Лакофф та М. Джонсон стверджують, що метафора пронизує не лише нашу мову, але й мислення та діяльність у повсякденному житті. Наша буденна поняттєва система, на яку ми спираємося, є метафоричною за своєю суттю. Ці поняття, що керують нашим мисленням, не обмежуються лише інтелектуальною сферою, а також впливають на нашу повсякденну діяльність, включаючи звичайні речі. Вони допомагають організувати наше сприйняття реальності та взаємодії з людьми. [41, с. 19 – 35].

Центральна роль у визначенні повсякденної реальності належить понятійній системі. Людське мислення та поведінка значною мірою залежать від метафоричного характеру поняттєвої системи, що використовується у повсякденному досвіді. Тому концептуальна система людини структурована та визначена за допомогою метафор. Вчені, такі як Дж. Маккормак та Х. Ортега-Гассет, також розглядають метафору як знаряддя думки та пізнавальний процес, який об'єднує мозок, розум та культуру [36, с. 356].

Багато лінгвістів дискутували про розмежування образних (експресивних) та концептуальних метафор. Основні відмінності між ними полягають в тому, що образні метафори створюють образ, тоді як концептуальні пов'язані з думкою та дією. Арістотель висловив ідею концептуальності метафори, розуміючи її як перенесення взагалі та поділяючи метафори на категоріальні та за аналогією: «Метафора є перенесенням незвичайного імені з роду на вид, або з виду на рід, або з виду на вид,

або за аналогією». У 1936 році І. Річардс наголошував на тому, що фігури мови мають концептуальний статус. Лінгвісти іноді називають концептуальні метафори концептуальними схемами або метафоричними стратегіями.

Термін «концептуальна метафора» був введений Дж. Лакоффом і М. Джонсоном, який відноситься до процесу розуміння одного концепту або концептуальної області в термінах іншого. Лінгвістичні дослідження в галузі когнітивної лінгвістики показали, що всі метафори концептуальні. Метафори служать як образним, так і функціональним цілям у мові, дозволяючи глибше зрозуміти знайомі предмети та заповнюючи лексичні прогалини. Вони є універсальною рисою всіх мов і використовувалися протягом всієї історії. Метафори можна знайти в конкретних метафоричних виразах і є предметом інтересу для науковців, які вивчають військовий дискурс та аналіз політичного дискурсу.

В теорії концептуальної метафори ми розглядаємо метафору як мовне явище, яке відображає процес пізнання світу. У понятійній системі людини вбудовані метафоричні моделі, які визначають спосіб мислення та дії. Згідно з даною теорією, концептуальна метафора розуміється як спосіб уявлення однієї сфери через призму іншої, що базується на взаємодії структур знань (фреймів та сценаріїв) двох концептуальних доменів - домену джерела (source domain) та домену мішені (target domain) [17, с. 43-45].

Процес метафоризації включає порівняння та зіставлення різних сутностей, що дозволяє нам виявити спільні характеристики між ними. Це, в свою чергу, дозволяє нам побачити вже знайомі об'єкти з нової перспективи. Ш. Баллі вірно відзначив, що метафора є формою порівняння, де розум, під впливом потягу до зближення абстрактного поняття та конкретного предмета, поєднує їх у одному слові [4, с. 22].

Завдяки метафорі ми можемо надати складнодоступним абстрактним поняттям самостійність і переглянути речі з нової перспективи. Ці властивості надають метафорі статус мовного феномену, який не лише відтворює реальність, але й створює її, виражаючи її у словесній формі [18, с. 62].

Поривом для створення метафори є потреба особи у більш точному вираженні "абстрактного" концепту в своїй свідомості, будь то вже існуючий або той, який ще

не існує. Зазначимо, що метафора виступає як "основний механізм формування нових концепцій у лінгвістичному уявленні світу", оскільки сам процес метафоризації включає в себе ряд трансформацій концептуальних структур, сформованих в результаті взаємодії особи з навколишнім середовищем [15; 92].

Концептуальні метафори неодмінно входять до культурної парадигми мовної спільноти, вони є призмою, через яку людина сприймає світ. Метафора має здатність відтворювати традиції, згідно з якими вибираються засоби осмислення абстрактних категорій, асоційованих з кліматичними, територіальними, соціальними та іншими позамовними факторами, що є об'єктивними для конкретної мовної спільноти. Згідно з В. Масловою, все, що накопичене культурою, традиціями, народними та особистими досвідами, перебуває на периферії концептуального поля [11, с. 55].

Отже, метафора виконує різноманітні когнітивні, номінативні, художні та сенсотворчі функції і є одним з основних засобів пізнання об'єктів реальності. Метафоричне відображення будь-якого позамовного явища є результатом пропускання об'єкта/явища через призму мислення, в процесі якого в мові втілюється не сам об'єкт/явище, а його опосередковане та узагальнене відображення.

1.2 Місце військової метафори в сучасній лінгвістиці та механізми метафоризації.

Військова метафора в сучасній лінгвістиці визначається як значущий мовний інструмент, що активно використовується для вираження різноманітних ідей та концепцій. Її місце у лінгвістиці проявляється в утворенні семантичних асоціацій із сферою військових дій, стратегій та тактик. Метафоричні конструкції з військовим контекстом служать не лише засобом образності, а й ефективним способом передачі інтенсивності та емоційного забарвлення мовлення.

У лінгвістиці метафоричні номінації представляють собою продуктивний механізм сенсоутворення на різних рівнях мовної структури, таких як лексичний, синтаксичний та морфемний. Цей спосіб творення нових значень набуває особливого значення у поповненні словникового складу мови. Метафора, що виникає від грецького слова "перенесення", передбачає перенесення назви з одного класу об'єктів

на інший, який має схожість з першим за зовнішніми ознаками, структурою чи функціями.

У широкому розумінні термін "метафора" також включає інші види переносу значення слова. Таким чином, можна сформулювати визначення "метафори" як різновиду лексико-семантичного словотворення, яке базується на порівнянні та перенесенні назви одного об'єкта на інший через подібність у зовнішніх ознаках, структурі чи функціях.

В аналізі метафори виділяють три ключові елементи порівняння: предмет, образ та ознака. Ці елементи сприяють більш детальній оцінці, визначенню та наданню значення метафорі як процесу порівняння.

Отже, щодо процесу метафоризації, розглянемо його більш детально. Цьому явищу приділяють увагу велика кількість досліджень від лінгвістів, літературознавців, філософів до психологів, і проблема метафоризації залишається надзвичайно складною, оскільки вона пов'язана з процесами мислення, що породжують знання про світ. Метафоризація включає не тільки заміну одного слова іншим, але й формування нового значення через вплив складних когнітивних механізмів. Однією з ключових проблем залишається розгляд походження метафоричного значення, і вчені пов'язують перші спроби визначення меж поняття "метафоризація" з ім'ям Арістотеля. У субституційній парадигмі метафора розглядається як процес заміни слова (лексеми, концепту) іншими словами (лексемою, концептом, поняттям) [21, с. 18].

Концепція заміни, яку запропонував Арістотель, змагалася з теорією порівняння, розробленою Квінтіліаном та Цицероном ще в античних часах. Відмінно від Арістотеля, який стверджував, що "порівняння - це розгорнута метафора", теорія порівняння розглядає метафору як скорочене порівняння, акцентуючи увагу на відношенні подібності, що лежить в основі метафори, а не на дії заміни (субституції) як такої [21, с. 18].

В другій половині 70-х років ХХ століття прихильники інтеракційної теорії метафори, такі як М. Блек, К. Бюлер, А. Річардсон, представили новий погляд на механізми формування метафор. М. Блек визначає процес метафоризації,

розглядаючи метафоричне судження як взаємодію двох суб'єктів: головного і допоміжного. В імплікаційному вигляді метафора включає судження про головний суб'єкт, які співвідносяться з асоціативними імплікаціями, пов'язаними з допоміжним суб'єктом. Метафора діє як фільтр, організуючи характеристики головного суб'єкта та відкидаючи інші [17, с. 85].

За висловленням Н. Д. Артюнової, основною складовою утворення метафори є процес порівняння, який включає в себе виявлення спільних ознак. Вона наголошує, що "метафора може виникнути в результаті порівняння та базується на паралелізмі паралелізмі різнопорядкових явищ" [3, с. 28].

О. Тищенко описує процес метафоризації наступним чином:

- Людина спостерігає і відчуває предмет (чи явище) реальності, який вже має своє визначення словом, проводить його аналіз, порівнює з іншим і присвоює йому нове значення;
- Людина не має прямого спостереження предмета, але у її свідомості виникає образ цього предмета, який зазвичай має визначення словом, і отримує нове значення [49, с. 39].

На підставі такого уявлення про виникнення метафори, її визначають як "слово з похідним образним лексичним значенням, в якому висловлюється особлива суб'єктивна оцінка предмета (чи явища) реальності і співвідноситься з похідним лексичним значенням" [27, с. 13].

В. Г. Гак вказує на те, що метафоризація виникає в результаті нечіткості понять, що використовує людина, і відображає змінливий та різноманітний спектр пізнавальної діяльності. Різноманітні об'єкти об'єднуються на основі нових ознак, які включаються в клас за їхніми наявними ознаками, і це дозволяє використовувати назву одного об'єкта для позначення іншого [48, с. 12].

В. Н. Телій вважає, що модель метафоричного процесу складається з сутностей та взаємодій між ними. Сутності, які формують "острів" метафори, включають: задум, мету, основу, які формують уявлення про світ (предмет, явище, властивість, подію, факт). Кожну з цих сутностей супроводжує асоціативний комплекс, що включає енциклопедичні та національно-культурні знання, а також індивідуальні уявлення. Ці

сутності та процеси діють синхронно, і В. Н. Телій віддає перевагу задуму та меті в часовому вимірі [48, с. 37].

А. П. Огурцов розглядає метафоризацію як просте перенесення значення, що призводить до розширення "первинного значення слова" на об'єкти, які раніше не розглядалися з цією перспективою [16, с. 120].

З часів Арістотеля метафору розглядають як упрощене порівняння, що виключає предикати подібності (схожий, нагадує і т.д.) та компаративні союзи (як, начебто, як би, ніби, точно, рівно і ін.). Метафора відрізняється лаконічністю, яка дозволяє скоротити мову, порівняно з порівнянням, що розширює її. Одна з основних характеристик метафори - це категоріальний зсув. Вона відкидає приналежність об'єкта до його звичайного класу і включає його в нову категорію, до якої він раніше не належав на раціональній підставі. Порівнюючи об'єкти, метафора ставить їх у протиставлення [3, с. 57].

Метафора, асоціюючи дві різні категорії об'єктів, має семантичну двоїстість. У визначенні та аналізі метафори враховані чотири компоненти: основний і допоміжний суб'єкти метафори, які відображають парні терміни (буквальна рамка і метафоричний фокус, тема і "контейнер", референт і корелят), а також властивості кожного об'єкта або нових об'єктів. Однак деякі компоненти, такі як непозначені властивості основного суб'єкта метафори та складові її семантики, не є повністю визначеними в структурі метафори, що дозволяє різні тлумачення [43, с. 173].

Процес метафоризації виражається у переміщенні певної характеристики одного об'єкта на інший завдяки наявності аналогічної ознаки у другого об'єкта (згідно з А. М. Шахнаровичем та Н. М. Юрьєвою). З даного погляду створення метафори можна представити як "активно-пасивний" акт, а сприйняття та інтерпретацію метафори – як "пасивно-активний". Розуміння метафори (та її адекватна інтерпретація) вимагає певного рівня мислення особи, яка сприймає метафору. За словами К. К. Жолі, "поява метафори в полі мовної свідомості свідчить про філогенетичну і онтогенетичну зрілість". Процеси метафоризації відбуваються в області когнітивно-мовної діяльності, що має справу не з реальними об'єктами і явищами, а з їх відображеннями в людській свідомості. Отже, розуміння метафори

означає у певному відношенні відслідковувати процес її створення, що вимагає когнітивних зусиль у подоланні несумісності значень та побудові смислової гармонії [28, с.29].

Дослідники, що аналізують процес метафоризації як культурно-експресивної одиниці, виділяють кілька категорій метафор. (див. Додаток А)

Механізми метафоризації мілітарної метафори включають в себе перенесення військових термінів у невійськовий контекст, де вони отримують новий смисловий забарвлення. Це може бути зумовлено асоціативністю, метафоричними переносами, використанням специфічної лексики та фразеологізмів. За допомогою цих механізмів військова метафора стає потужним інструментом для формування образів, використовуваних у мовленні політиків та громадських діячів.

У межах лінгвістичного дослідження військової метафори важливо враховувати теоретичні аспекти, такі як семантика, структура та функціональність метафоричних конструкцій. Методологічний підхід полягає у застосуванні критичного аналізу літератури, текстового аналізу та контент-аналізу для вивчення конкретних прикладів використання метафор у промовах політиків, зокрема Бориса Джонсона та Джо Байдена.

Практична частина дослідження базується на вивченні фразеологізмів, концептів та елементів військової лексики у промовах цих лідерів, розкриваючи їх функціональний вплив на аудиторію. Результати дослідження сприятимуть глибшому розумінню ролі військової метафори в мовленні та визначенню її впливу на сучасну лінгвістику.

Також важливо відзначити, що метафори широко використовуються в різних сферах ділового дискурсу: в законах і військових наказах, в статутах, постановах, указах і наказах, різноманітних вимогах, правилах поведінки та безпеки, в циркулярах, інструкціях і медичних рекомендаціях, програмах та планах, експертних висновках, присягах та анкетах – коротше кажучи, у всьому, що вимагає точного дотримання, виконання та контролю, і, отже, піддається точному і однозначному розумінню [85, с. 25-26].

У політичній сфері, де увага часто зосереджується на емоційному впливі, можна виявити значну кількість метафоричних висловлювань. Таким чином, комунікативна мета метафори полягає у формуванні у читача або слухача позитивного чи негативного враження від представленої інформації (наприклад, політичного чи соціального характеру).

1.3 Концептуальні підходи дослідження військових метафор

Значна увага сучасної військової науки звертається до дослідження засобів комунікації як ефективних методів впливу на масову свідомість. Особливу актуальність набувають дослідження використання військових метафор як механізмів публічного мовлення в конкретних ситуаціях. Це дозволяє зробити глибокі висновки щодо комунікативних стратегій політиків. Варто також розглянути прагматичний аспект військової комунікації та її основних компонентів, таких як військова мова та метафора. Дослідження військових метафор використовуються для аналізування і розуміння способів, якими ми використовуємо мову про війну і військові дії, щоб описати та пояснити інші аспекти нашого життя і діяльності. Військові метафори часто використовуються у політичних, економічних, соціальних та інших контекстах[45, с.39-46].

Концептуальні підходи до дослідження військових метафор можуть включати такі напрямки:

1. **Когнітивна лінгвістика:** Цей підхід досліджує, як метафори війни використовуються в нашому мисленні і мовленні. Він зосереджується на тому, як метафори допомагають нам уявляти, розуміти і комунікувати про абстрактні поняття та процеси за допомогою військової термінології.

Відродження інтересу до військової метафори можна пояснити кількома науковими причинами. По-перше, публікація нового погляду на метафору відомими теоретиками когнітивної лінгвістики Дж. Лакоффом і М. Джонсоном докорінно змінила розуміння природи та сутності цього явища [26, с. 152-156].

Ця теорія когнітивної метафори стверджує, що метафора — це не просто літературний прийом, а фундаментальний механізм людського мислення та

розуміння. Таким чином, він застосовувався до різних областей, включаючи військову мову. Теорія припускає, що військова мова — це не просто набір довільних виразів, а заснована на систематичній концептуалізації війни та конфлікту.[22]

По-друге під впливом зазначених вище екстралінгвістичних факторів зросло зацікавлення дослідників дискурсу до військової мови. В дослідженні військових метафор використовуються виступи політиків, військових командувань, спеціалістів з оборонної галузі та інших осіб, які використовують мову в контексті військових справ. Ці виступи аналізуються для виявлення вживання метафор, їхнього впливу на сприйняття аудиторії та розуміння військової тематики.

Когнітивний лінгвістичний підхід корисний для розуміння використання військових метафор у мові. Цей підхід підкреслює важливість концептуальних систем і роль, яку вони відіграють у формуванні того, як ми розуміємо світ і спілкуємося про нього [1, с. 43-48]. Військові метафори часто використовуються в політичному дискурсі для створення позитивного чи негативного іміджу політика чи політика, а також можуть впливати на поведінку та свідомість аудиторії [3, с. 29-33].

Аналіз дискурсу є важливим інструментом у вивченні політичної комунікації, і він може допомогти визначити наслідки політичного дискурсу поза його контекстом. Когнітивна лінгвістика підкреслює зв'язок між політичною метафорою та людським мисленням і концептуальними системами, а аналіз дискурсу розглядає її як інструмент політики та влади [10, с. 150-155]. Таким чином, вивчення військових метафор із застосуванням підходу когнітивної лінгвістики та аналізу дискурсу може дати розуміння того, як мова формує наше сприйняття та розуміння війни та конфлікту.

Когнітивний напрямок в мовознавстві виник у США і був в основному представлений американськими дослідниками. Серед них слід спершу згадати Джорджа Лакоффа, Рональда Лангакера, Леонарда Талмі і Жилия Фоконьє. Саме їх наукові дослідження є основою когнітивної лінгвістики, її найціннішими внесками. Зокрема, до їхнього доробку відноситься теорія концептуальної метафори, розроблена Джорджем Лакоффом і Марком Джонсоном. [13]

У період від 1920-х до 1950-х років політична лінгвістика пройшла складний етап, обумовлений трагічними подіями Першої світової війни. Ці події спонукали вивчення політичної комунікації та її взаємозв'язку з суспільно-політичними процесами. Вчені намагалися розібратися у механізмах пропагандистського впливу з метою розробки нових методів маніпулювання громадською думкою. Роботи видатних науковців, таких як Г. Лассвелл, П. Лазарсфельд та У. Ліппман, були особливо вагомими у цей період. У. Ліппман, який обіймав посаду радника у дванадцяти президентів США, вніс значний вклад у визначення поняття "процесу установки порядку денного" (agenda-setting process), що стало ключовим в сучасній політичній лінгвістиці [9, с. 127].

Внесок американського ученого Г. Лассвелла полягає у розробці та просуванні методики контент-аналізу та її ефективного використання для аналізу політичної мови. За допомогою контент-аналізу вдалося вченому продемонструвати зв'язок між стилем політичної мови та політичним режимом, в якому ця мова використовується. Згідно з Лассвеллом, демократичні політики використовують дискурс, що дуже близький до дискурсу виборців, в той час як недемократичні еліти прагнуть до переваги і дистанціювання від звичайних громадян, що відображається в стилістиці політичної мови влади. Таким чином, зміни в стилі політичної мови, на думку Г. Лассвелла, можуть слугувати індикатором наближення до демократизації суспільства або кризи демократії.

Потенціал методів квантитативної семантики, як його продемонстрував Г. Лассвелл, отримав значний розвиток. Наприклад, у 40-і роки ХХ століття Н. Лейтес, С. Якобсон та інші дослідники виявили різні взаємозалежності між семантикою мовних одиниць і політичними процесами на основі аналізу радянських гасел, мови Інтернаціоналу та текстів фашистської пропаганди [29, с. 115].

На наступних етапах розвитку лінгвістики (60-80-ті роки ХХ століття), зокрема, зосереджено увагу на вивченні комунікативної практики в сучасних західних демократичних державах. Ці дослідження підтвердили, що навіть у умовах "свободи" використовується мовна маніпуляція свідомістю, але вона є більш витонченою. Когнітивний підхід, зокрема врахування ролі символів у категоризації оточуючого

середовища, дозволяє розглядати метафору як основну ментальну операцію для пізнання, категоризації, оцінки та пояснення явищ навколишнього світу. Головна ідея цього підходу, представленого у праці "Metaphors We Live by" Дж. Лакоффа та М. Джонсона, полягає в тому, що метафора не лише є категорією мови, але також складає значну частину свідомості та виявляється в діях. "Наша повсякденна понятійна система, в межах якої ми діємо та існуємо, в суті метафорична" [30, с. 254].

Цей підхід виводить метафору із сфери мовлення, що має значущість для теоретичних досліджень. Згідно з цією теорією, метафоризація політичного життя ґрунтується на взаємодії структур знань (фреймів та сценаріїв) двох концептуальних доменів: сфери-джерела та сфери-мішені. Унаслідок напрямку метафоричної проєкції від сфери-джерела до сфери-мішені виникають сталі схеми взаємодії людини з оточуючим середовищем. Сфера-джерела формує сталі фрейми, на основі яких працює когнітивний механізм, що служить основою для прийняття рішень і дій. Це є фундаментом концептуальної метафори, яка ефективно діє відповідно до концептуальних прототипів суспільства.

Висновки вчених вказують на перспективи вивчення концептуальної метафори, охоплюючи всі сфери людського досвіду та представляючи когнітивний потенціал. Також важливо відзначити дослідження А. Мусолффа, який розширює когнітивний підхід і додає власний погляд на політичну метафору як живий організм, що функціонує в політичному дискурсі, має риси спадковості та змінливості, еволюціонує та виживає поряд з іншими метафорами в межах окремої комунікативної моделі.

Унікальний підхід до концептуальних метафор сформулювався в Люблінській лінгвістичній школі, яка виробила лінгво-когнітивну теорію метафори, що об'єднує антропологічний та когнітивний аспекти політичної комунікації. Основними метафоричними моделями є "простір", "об'єкт" та "персоніфікація". Цю модель детально описав польський дослідник Й. Цинкен, використовуючи приклад метафори війни, де засоби масової інформації використовують символічну структуру, що передбачає наявність поля бою (простору), воїнів (персоніфікації) та зброї (об'єкта). Така структура може інтерпретувати будь-яку політичну подію. Американська

дослідниця Д. Стоун у своїй роботі "Парадокс політики" яскраво демонструє, як політичні оповіді з використанням таких символічних прийомів формують громадську думку щодо політичної ситуації [46, с. 45].

Риторичний підхід акцентує увагу на досягненні образності мови за допомогою політичної метафори з метою впливу на масову свідомість. Дослідження в рамках цього напрямку фокусується на кризових ситуаціях, зокрема використанні маніпулятивного потенціалу публічного мовлення під час війни (використання військових метафор) та виступах політиків під час виборчих кампаній. Ці питання вивчаються дослідниками, такими як Р. Д. Андерсон, Р. Айви, М. Осборн, Р. Карпентер, С. Томпсон, В. Ріккерт та інші.

Використання теорії концептуальної метафори у політичній мові розпочалося із статті Дж. Лакоффа, яка аналізувала систему метафор, що використовувалися американською владою в 1991 році для обґрунтування необхідності військового вторгнення в Ірак. Цей внесок стимулював подальше дослідження використання метафор у політиці, яке активно продовжується й сьогодні. Схожі наукові дослідження переважно, фокусуються на виявленні концептуальних метафор, які використовуються різними політичними силами, та аналізі взаємозв'язків між характером цих метафор і політичним курсом, який приймають або на який закликають відповідні політики. Теорія концептуальної метафори не є єдиною концепцією, яка впроваджує когнітивний підхід до вивчення метафор

2. **Семантика і прагматика:** цей підхід аналізує значення та використання військових метафор в різних контекстах. Він вивчає, як військові терміни і фрази переносяться на інші області, як вони використовуються для створення ефекту і впливу на аудиторію. Серед вчених, які вивчали семантику і прагматику військових метафор у різних контекстах, можна згадати наступних: Джордж Лакофф, Марк Джонсон, Леонард Талмі, Рік Леконт, Зольфа Палмер, Андреї Шепель. Ці вчені досліджували різні аспекти військових метафор у мові і комунікації, включаючи їх семантику, прагматику, вплив на сприйняття та маніпулятивний потенціал [1, 43-48].

Джордж Лакофф та Марк Джонсон є авторами впливової книги "Метафори, які ми живемо" (Metaphors We Live By), в якій вони досліджують роль метафор у нашому

мисленні та мовленні. Вони звертають увагу на велику кількість військових метафор, які ми використовуємо в повсякденному житті, і вказують на їх вплив на сприйняття та розуміння різних ситуацій [87].

Леонард Талмі є відомим дослідником когнітивної лінгвістики і вивчає вплив метафор на організацію нашого знання та мислення. Він досліджує військові метафори в політичній риторичі та вказує на їх роль у формуванні політичних уявлень та дій.

Рік Леконт і Зольфа Палмер зосереджуються на вивченні мовних засобів та використанні військових метафор у комунікації. Вони аналізують семантичні аспекти цих метафор, розкривають їх вплив на сприйняття та розуміння повідомлень і вказують на їх потенціал для маніпуляції та впливу на оточуючих.

Андрей Шепель є відомим українським дослідником в галузі семантики та прагматики метафор, включаючи військові метафори. Він вивчає використання військових метафор в українській політичній риторичі та їх вплив на сприйняття та розуміння політичних повідомлень [9, с. 392-396].

Дослідження цих вчених допомагають нам розуміти, як військові метафори використовуються у мові та комунікації, як вони впливають на наше мислення та сприйняття, а також як їх можна використовувати для маніпуляції аудиторією. Вони показують, що метафори не просто лінгвістичні прикраси, а мають значимий вплив на наше сприйняття світу та наші дії.

3. Критична політична наука: Цей підхід зосереджується на політичних аспектах військових метафор. Він аналізує, як політичні лідери, ЗМІ та інші актори використовують військові метафори для формування думок, маніпулювання громадською думкою і виправдання певних дій чи політик.

Основна ідея критичної політичної науки полягає у тому, що мова та символи використовуються для влади та контролю, і військові метафори не є винятком. Вони можуть впливати на сприйняття інформації, створювати конкретні уявлення та асоціації, а також формувати певні політичні наративи. Критична політична наука аналізує, які ідеологічні, політичні та соціокультурні цінності передаються за допомогою військових метафор. Вона досліджує, як ці метафори можуть

використовуватися для підсилення певних геополітичних амбіцій, легітимізації воєнних дій, створення ворожнечі до певних груп або націй, а також для формування ідентичності та сприйняття національної безпеки [12, с. 62-63].

Цей підхід також досліджує, як військові метафори можуть впливати на політичну культуру, публічну дискусію та прийняття рішень. Він розглядає, як військова лексика та образи можуть викликати певні емоції, впливати на переконання та ставлення до політичних питань.

Критична політична наука наголошує на необхідності критичного осмислення та розуміння використання військових метафор у політичних контекстах. Вона сприяє освіті громадськості щодо маніпулятивного потенціалу цих метафор і стимулює аналіз політичної риторики та комунікації з урахуванням їх використання.

4. **Культурологія та соціологія:** Ці підходи досліджують, як військові метафори відображають і впливають на культурні та соціальні цінності, норми та стереотипи. Вони досліджують, як військові метафори створюються, розповсюджуються і використовуються в різних групах і суспільних контекстах [72, с. 288-290].

У культурології дослідники вивчають роль військових метафор у формуванні культурної ідентичності та колективної пам'яті. Вони аналізують, як військові метафори проникають у мовлення, літературу, мистецтво та інші аспекти культури, і як вони сприймаються та інтерпретуються в рамках конкретної культури. Дослідники розглядають вплив цих метафор на формування культурних цінностей, ідеалів героїзму, колективних норм та ідеологій. У культурології існує багато дослідників, які вивчають роль військових метафор у формуванні культурної ідентичності та колективної пам'яті [31]. Ось кілька відомих дослідників, які займаються цією темою:

- Міхаель Білліг (Michael Billig) - британський соціальний психолог, який вивчав роль метафор у політичній риториці та культурному конструюванні. Він досліджував, як військові метафори формують ідентичність націй та сприяють колективній пам'яті.

- Джордж Лакофф (George Lakoff) - американський когнітивний вчений, який вивчав роль метафор у політичному мисленні. Він досліджував використання

військових метафор у політичній риторичі та їх вплив на формування політичних переконань та ідеологій.

- Сьюзен Зонтаг (Susan Sontag) - американська письменниця та культурологиня, яка досліджувала війну як культурний феномен. Вона аналізувала використання військових метафор у мистецтві, фотографії та літературі та їх вплив на сприйняття війни та насильства.

Ці підходи допомагають нам розуміти, як військові метафори впливають на культурні та соціальні процеси, як вони сприймаються і використовуються різними групами людей, і як вони можуть формувати стереотипи, ідеології та сприйняття в суспільстві [44].

Вони можуть використовуватись окремо або комбінуватись для глибшого розуміння військових метафор і їхнього впливу на наше мислення, мову та соціальні структури. Вони допомагають нам зрозуміти, як військові метафори формують наше сприйняття світу і впливають на наші дії.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ МЕТАФОРИ

2.1. Етапи дослідження особливостей функціонування та становлення терміна військова метафора

Одним із методів розширення лексики у науці є використання загальноповживаної мови та, зазвичай, використання метафоричних термінів, які можуть бути зрозумілі навіть неспеціалістам.

Цей процес є природним, оскільки:

1) терміни підпорядковані загальним фонетичним, морфологічним та синтаксичним правилам, і вони мають ті ж самі граматичні категорії (хоча можуть траплятися зміни, такі як втрата деяких категорій, наприклад, перетворення назв істот на неістоти в термінологічній системі, використання понять тільки у формі множини, оскільки вони в термінології вказують на множинні поняття);

2) терміни, подібно до загальноповживаних слів, виконують основну функцію номінативну, позначаючи та називаючи поняття, що відображають явища об'єктивної дійсності;

3) терміни тісно пов'язані із загальноповживаними словами, доповнюючи лексичну систему мови. Знакову систему мови формують матеріально-ідеальні одиниці, що є єдністю означувача та означуваного, оскільки вже з часів Аврелія Августина слово вважається значущим знаком. Цей метод розширення лексичного апарату англійської термінології військових справ виявляється досить продуктивним [102].

Процес становлення терміна та пов'язаного з ним поняття через метафоризацію можна розглядати у декількох основних етапах:

1. Походження військових термінів:

На першому етапі становлення військової метафори терміни формуються в контексті військових дій. Це можуть бути слова, пов'язані з битвами, такими як "атака", "оборона", "стратегія", "перемога", які спочатку мають чітко визначений

військовий контекст. Вони виникають з необхідності описати військові операції, тактики та стратегії.

2. Метафоризація військових термінів:

Другий етап включає перехід цих військових термінів в інші сфери життя. Люди починають застосовувати їх для опису подій та взаємодій, які не мають безпосереднього відношення до військових справ. Наприклад, в політичному дискурсі можуть з'являтися фрази про "політичні стратегії", "битву за голоси" та "ворогів у політиці".

3. Розповсюдження в мовленні:

Третій етап полягає в широкому використанні військових метафор в повсякденному мовленні та комунікації. Терміни стають загальноприйнятими та широко розповсюдженими, і вони можуть використовуватися як у професійних областях, так і у повсякденному житті. Люди можуть говорити про "стратегії виживання" в бізнесі або "боротьбу з хворобою" в медичних контекстах [80, с. 243-250].

4. Закріплення в культурі:

Четвертий етап передбачає закріплення військових метафор у культурі. Такі терміни можуть стати не лише частиною мови, а й важливим елементом культурного коду. Вони можуть вражати на мислення та уявлення людей, відображаючи певні цінності чи погляди.

5. Еволюція та нові аплікації:

Останній етап включає постійну еволюцію військових метафор та їх застосування в нових контекстах. Терміни можуть змінювати свій смисл або отримувати нові конотації в залежності від зміни соціокультурних умов. Наприклад, термін "інформаційна війна" може спочатку використовуватися відносно військових дій, а потім переноситися на сферу інформаційних технологій і політики.

Загалом, використання метафор в мові наукового висловлення сприяє спрощенню тлумачення наукового дискурсу, оскільки вона дозволяє розглядати явище з різних перспектив та порівнювати його з іншими явищами, що дозволяє виявити динаміку їхнього розвитку. Метафора впроваджує спеціальні сценарії, які

відображають попередній досвід індивіда, отриманий в інших галузях знань. Нові фреймові зв'язки, які виникають, несуть значне евристичне навантаження. Активація подібних сценаріїв сприяє полегшенню ідентифікації об'єктів та ситуацій, створює можливість прогнозування розвитку подій та сприяє розумінню внутрішніх зв'язків між явищами [53, с. 25-26].

Дослідження свідчать, що застосування метафори є одним із найбільш результативних методів номінації нових концепцій, як у літературній, так і в науковій лексиці. Будь-який науковий розвиток та наукове мислення взаємопов'язані з використанням метафор. Вчені користуються метафорою у випадках, коли немає готових засобів для позначення чи пояснення.

Мовна метафора виконує також функцію моделювання в науці. Вона не лише надає конкретну інформацію щодо вторинного об'єкта метафоризації, але і створює можливість виявлення нових характеристик первинного об'єкта та всіх його асоціацій.

Таким чином, в термінології метафора виявляється явищем, яке має закономірний характер, оскільки кожен термін є результатом осмислення реальності розумом. Метафоричний термін втілює в собі складну структуру, в якій уособлюються знання про об'єкт, що позначається, та сукупність конкретних семантичних ознак, які відображають нові уявлення про світ [52, с. 355-356].

Отже, становлення військової метафори є динамічним процесом, що відображає розвиток мовлення та культури, а також взаємодію різних сфер життя в сучасному суспільстві.

2.2.Класифікація механізмів створення військової метафори

Метафора, у своїй ролі стилістичного та риторичного засобу, історично вважалася ефективним інструментом для введення образності в мовлення та справляння впливу на аудиторію. Однак з розвитком філософської та лінгвістичної науки вчені дійшли висновку, що метафоризація – це не просто мовний засіб, а природна здатність людини, що знаходить підтвердження в багаточисельних дослідженнях.

Метафора завжди привертала увагу дослідників своєю неоднозначністю та багатозначністю, розглядаючи її як мовний та ментальний феномен. Вона виокремлюється як явище, яке відхиляється від лінгвістичних норм, а також як стилістичний прийом, прикрашаючи мову й роблячи її більш виразною. Однак не лише цим обмежується розгляд метафори – її визнають істотним розумовим механізмом, що впливає на сприйняття та розуміння світу [72, с. 288].

Розглядаючи метафору як філософське явище, дослідники акцентують на тому, що вона є засобом концептуалізації та структурування абстрактних понять. Вона дозволяє перетворювати складні ідеї на доступні й конкретні образи, що полегшує їх розуміння та сприйняття. Таким чином, метафора стає ключовим інструментом для конструювання смислу та вираження складних концепцій у мовленні.

Додатково, в контексті лінгвістичного аналізу, метафора розглядається як засіб мовної експресії, який додає тексту емоційний та інтелектуальний нюанс. Вона не лише розширює образні можливості мови, але й виконує функцію поглиблення змісту, роблячи мовлення більш насиченим та виразним.

Метафора, яка спочатку розглядалась як лише засіб стилізації мови, стає об'єктом вивчення у широкому філософському та лінгвістичному контексті. Вона виявляється не лише естетичним елементом мови, але й необхідним компонентом для формування та розуміння складних понять у спілкуванні та мисленні людини.

Військова метафора дуже поширена у політиці, де політичні лідери і аналітики використовують її для опису ситуацій та стратегій. Один із відомих випадків використання військової метафори у політиці - це вислів «війна проти наркотиків», який був введений у 1970-х роках. Ця метафора намагалася передати серйозність та визначеність у боротьбі з наркотиковою проблемою. Також, у політичних дебатах можна почути вирази, такі як «атакувати опонента», «захищати свою позицію», «вести кампанію» та багато інших [6, с. 215-217].

Дослідниками, які внесли значний внесок у вивчення військової метафори в політиці, є Джордж Лакофф та Марк Джонсон. Вони висунули теорію про те, що наша політична мова базується на метафорах, включаючи військову. Згідно з їхніми

дослідженнями, військова метафора допомагає нам розуміти політичні процеси, створює враження боротьби за владу і захисту власних інтересів [41].

У сучасному бізнесі військова метафора використовується для опису конкуренції, стратегій та керівництва. Вирази, такі як «битва за ринок», «стратегічний план», «завойовувати клієнтів» відображають використання військової термінології. Компанії можуть «розгортати» нові продукти на ринку, «атакувати» конкурентів або «обороняти» свої позиції. Військова метафора допомагає створити враження цілеспрямованості, стратегічного мислення та рішучості в досягненні бізнесових цілей [5].

Крім того, військові метафори є поширеним явищем у сучасних англомовних текстах, включаючи літературні, журналістські та політичні. Вивчення цих метафор допомагає краще розуміти лінгвістичний зміст текстів і сприяє поліпшенню їх сприйняття в різних жанрах.

У даному дослідженні ми провели класифікацію механізмів створення військової метафори на основі аналізу різних текстів, а саме використання метафоричних виразів у промовах Бориса Джонсона та Джона Байдена.

Визначили, що механізми створення військових метафор включають такі елементи:

- **Асоціативність:** Військові метафори використовуються, оскільки вони викликають асоціації зі силою, дисципліною та стратегією, які є характерними для військових операцій. Ця стратегія комунікації базується на розумінні того, що в сучасному суспільстві поняття, пов'язані з військовими діями, мають вже сформовані конотації та емоційні відгуки. Використання військових метафор дозволяє політичним лідерам або доповідачам не лише передати певні ідеї, а й спрямувати увагу аудиторії на певні аспекти, викликаючи в них асоціації з образами сили, лідерства та стратегічного планування. Цей механізм асоціативності відкриває можливість створення емоційно насичених зв'язків між аудиторією та політичним висловлюванням. [2].

- **Метафоричні перенесення:** Військові терміни і концепції використовуються для опису невійськових ситуацій, щоб надати їм сильніший емоційний вплив та

виразність [2]. Цей механізм ґрунтується на використанні вже існуючих асоціацій та конотацій, пов'язаних з військовими термінами, і їхньому застосуванню до інших, невійськових, контекстів. Суть полягає в тому, щоб викликати у слухачів чи читачів асоціації, які вже існують у їхній свідомості, і застосовувати їх до нових ситуацій з метою збільшення впливу та розуміння.

Наприклад, вживання термінів «*бойовий стрій*» чи «*оперативна тактика*» при описі бізнес-процесів може створити враження стратегічного планування та ефективного керівництва. Це дозволяє говорникам або авторам текстів не лише точно передати ідеї, а й викликати в слухачів чи читачів емоційне сприйняття, пов'язане з воєнними концепціями [34, с. 250]

- **Використання специфічної лексики:** Військові терміни, такі як «*битва*», «*ворог*», «*стратегія*» і «*захист*», використовуються, щоб передати сутність концепцій, які стосуються конфлікту, боротьби та перемоги [2]. Ця стратегія мовлення ґрунтується на використанні слів і фраз, які вже мають насичені емоційні та концептуальні значення в мовленні. Військова лексика, завдяки своїй властивості метафоричної переносу, може інтенсифікувати враження та емоційний заряд висловлювань.

Наприклад, вживання терміну «*битва*» у політичному висловлюванні може підкреслити значущість та напруженість конкретної ситуації, в той час як використання терміну «*стратегія*» може надати виразності розглядуваним планам чи діям. Використання цієї лексики допомагає акцентувати увагу на ключових аспектах, сприймаючи їх через призму воєнних асоціацій.

- **Метафоричні фразеологізми:** Військові фразеологізми, такі як «*відкрити вогонь*», «*здобути перемогу*» і «*заряджений на атаку*», використовуються для підкреслення енергії та динаміки ситуації [2]. Ці фразеологізми взяті з військового життя та бойових операцій і застосовуються у невійськових контекстах для того, щоб викликати враження напруженості, рішучості та активності. Вони слугують засобом створення високо інтенсивного образу та передачі позитивного чи негативного емоційного заряду.

Наприклад, вживання виразу «*відкрити вогонь*» у політичному виступі може сигналізувати про початок активних дій або критичного періоду. А фраза «*заряджений на атаку*» може виражати готовність до вирішальних дій чи реакцію на виклик. Використання таких метафоричних фразеологізмів допомагає створити насичений та емоційно насичений текст. Важливо також зазначити структуру військової метафори. (Див. Додаток Б)

Ці механізми допомагають створювати військові метафори, які мають сильний емоційний вплив та виразність, а також допомагають передати концепції конфлікту та перемоги [2].

Отже, в нашому дослідженні ми виявили, що в політичних промовах механізм асоціативності та метафоричні перенесення використовується найбільше і із значним емоційним акцентом, спонукаючи аудиторію реагувати на висловлювання з відчуттям спільності або обурення. Метафоричні перенесення, в свою чергу, розширюють вживання військової лексики на політичну арену, надаючи звичайним термінам новий політичний контекст. Механізм метафоричних фразеологізмів та використання специфічної лексики використовується менше, бо їхня специфічність може ускладнити сприйняття для широкої аудиторії. Таким чином, політики стратегічно використовують ці механізми для максимального впливу на громадськість. (Див. Додаток В)

2.2. Методологія функціонування мілітарної метафори

Військова лексика представляє собою відмінний шар лексичних одиниць, оскільки вона служить для опису особливої галузі людської діяльності – організації збройних сил, ведення оперативно-тактичних дій у бойових умовах, та характеризує різноманітні аспекти озброєння та військової техніки. За висловами філологині І. Литовченко, використання досягнень науково-технічного прогресу призвело до якісного стрибка у розвитку військової справи, який отримав назву військово-технічної революції [13, с. 77–78].

Військова метафора в сучасній англійській мові є поширеним і ефективним засобом комунікації. Вона використовується в політиці, бізнесі, спорті та

повсякденному житті для передачі складних ідей, стратегій та емоцій. Дослідники, такі як Джордж Лакофф, Марк Джонсон, Джонатан Лігтон та багато інших, внесли значний внесок у вивчення військової метафори і розуміння її впливу на нашу мову та культуру [19, с. 213-217].

У військових текстах метафори є важливими засобами комунікації, оскільки вони допомагають передати складні ідеї та поняття у зрозумілій формі. Метафора - це стилістичний прийом, що полягає у використанні слова чи вислову, що має переносний, образний зміст. У військових текстах метафори можуть бути пов'язані з бойовими діями, озброєнням, тактикою, стратегією, дисципліною та іншими аспектами військової діяльності.

В сучасному політичному співтоваристві, військовий дискурс використовується різними політичними групами як інструмент для досягнення своїх цілей. Його створення вимагає значних фінансових і людських ресурсів. Військові тексти є соціально обумовленими і використовуються як засіб комунікації військових стратегій та тактик [8, с. 96-102].

В процесі ретельного аналізу метафоричної природи сучасного англомовного дискурсу виявлено, що мілітарна метафора виявляється особливо часто в промовах політиків. Цей вид метафори активно використовується в різноманітних контекстах, навіть тих, що не є прямо пов'язаними з мілітарною тематикою. Таке явище свідчить про глибокий рівень типізації та медіаінтегрованості свідомості представників англомовної лінгвокультури, включаючи їх у контексті бінарної опозиції "війна – світ".

Мілітарна метафора виявляється в промовах, що мають різні спрямованості, і вона виконує не лише декоративну функцію, але і володіє значною семантичною насиченістю. Здатність цієї метафори проникати в різні сфери життя та дискурсу підтверджує її універсальність і важливість у вираженні ідей та концепцій.

Функціональна роль мілітарної метафори є надзвичайно важливою в медіадискурсі, оскільки вона взаємодіє з різними функціональними елементами, сприяючи узгодженості та поєднанню різних аспектів. Основні функції мілітарної метафори проникають через політичний, діловий, спортивний, освітній та інші

дискурси, утворюючи складну та інтегровану систему вираження ідей через термінологію, пов'язану із військовим контекстом. Такий підхід дозволяє використовувати мілітарну метафору як універсальний інструмент для концептуалізації та комунікації різноманітних сценаріїв та ідей у різних сферах суспільства [87].

Під час аналізу спеціальної літератури та фактичного матеріалу були ідентифіковані основні функції мілітарної метафори в сучасному англomовному військовому дискурсі. До них відносяться:

– **Номінативна функція мілітарної метафори.**

Вона виявляється у визначенні об'єкта, який ще не має свого власного найменування. Використання військових термінів дозволяє ідентифікувати «своє» через «чуже», виражаючи індивідуальне через загальне, аномалію через норму, чи особистісний образ людини через використання військового жаргону. Наприклад, в фразі "*We must stand shoulder to shoulder and fight for our values*", метафора військового строю ("*stand shoulder to shoulder*") використовується для опису об'єднання і спільної боротьби за цінності, причому сам термін "*fight*" є метафорою, номінуючи зусилля чи боротьбу [106].

– **Образна функція мілітарної метафори.**

Вона втілює образне відображення різних аспектів реальності, інтерпретує їх у метафоричній формі та надає індивідуальний характер відомим явищам і об'єктам. Це конкретизує уявлення, призводячи до прямого або первинного найменування та образного або вторинного подвоєння сприйняття світу, а також пропонує неочікувані варіанти, як, наприклад: "*We must defend our democracy as if our lives depend on it, because they do.*" [108]

В цій фразі використано метафору оборони та військовий термін "*defend*," щоб надати ситуації серйозності та важливості. Образ військового захисту викликає в аудиторії асоціації з високим ступенем загрози та вимагає мобілізації для збереження чогось цінного, у цьому випадку - демократії. Метафора відображає важливість захисту демократичних цінностей і стає образним засобом мотивації та акцентування на необхідності дії.

– **Ідеологічна функція.**

Вона виявляється прагненням мовця справити сильний вплив на світогляд, цінності, прагнення, поведінку адресата. Наприклад, у фразі "*We need all hands on deck in this war against COVID-19*", називаючи боротьбу з вірусом «війною», Байден використовує військову метафору, щоб підкреслити невідкладність, колективні зусилля, і спільну відповідальність, подібну до мобілізації під час війни. Ця структура має на меті заохотити громадську підтримку та викликати відчуття єдності та спільної мети у вирішенні викликів, пов'язаних з пандемією [109].

– **Захисна функція.**

Вона виявляється в використанні військової метафори для захисту інтересів, цінностей або дій промовця. Наприклад, у фразі "*We must defend our principles as a shield against tyranny*," використання метафори "shield" (щит) вказує на потребу захищати власні принципи як захисний механізм від тиранії або небезпеки. Така військова метафора слугує засобом підкреслити важливість оборони власних переконань та відстоювання цінностей в обличчі потенційної загрози [109].

Наведена класифікація функцій мілітарної метафори в промовах, хоч і є досить систематизованою, але не може бути вважена абсолютно вичерпною. Сучасна англійська мова та комунікативний контекст надто динамічні, і функції мілітарної метафори можуть виявлятися досить еластичними та здатними до різноманітних варіацій.

На діаграмі, що відображає частотність реалізації інших функцій мілітарної метафори в сучасних англійських текстах, особливо в промовах, можна побачити, що її застосування виходить за межі простої символіки конфлікту чи боротьби (див Додаток Г).

Метафора активно використовується для підкреслення різноманітних сторін сучасного життя, включаючи економіку, політику, соціальні відносини та культурні аспекти.

Із зростанням складності розуміння світу, мовні засоби, використовуються для відтворення цих знань, стають все більш розгалуженими. Зазначені функції мілітарної метафори є лише кількома гранями великого панорами різноманітних варіацій та

можливостей її використання. Індивідуальні особливості конкретних текстів, їхній контекст і актуальні події можуть вносити нові нюанси та значення, що розширюють обсяг та глибину мілітарної метафори у сучасній мовній практиці.

Дослідження Овсянникової свідчить про те, що функції мілітарної метафори можуть бути постійно розширюваними та доповнюваними, враховуючи зміни у мовній парадигмі та суспільному розвитку [55, с. 115-118].

Таким чином, вивчення мілітарної метафори вимагає постійного оновлення та адаптації до нових викликів, які ставлять перед нею як мовним, так і культурним явищем.

РОЗДІЛ 3.

ВІЙСЬКОВА МЕТАФОРА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ У СУЧАСНИХ ТЕКСТАХ.

3.1. Відтворення метафоричних одиниць у англomовному військовому дискурсі українською мовою.

Метафора - це лінгвістичний засіб, який дозволяє виразити абстрактні та невизначені поняття через аналогію з відомими об'єктами або явищами. У військовому дискурсі використовуються численні метафоричні одиниці, які надають глибше розуміння та значення абстрактним та неосяжним досвідам.

Метафора є важливим засобом передачі та переосмислення реальності. Вона дозволяє нам сприймати та тлумачити непередбачувані явища шляхом візуальних аналогій та асоціацій. У військовому дискурсі метафоричні одиниці часто використовуються для опису бойових операцій, стратегій, тактик та інших військових процесів.

Метафора є важливим засобом передачі виразності, оцінності, агресивності та маніпулятивності у військовій мові. Вона може використовуватись для завуальованого переконання або неприйняття певних військових позицій. Присутність метафори в військових промовах може бути непомітною для реципієнта, дозволяючи впливати не тільки на свідомість, але і на підсвідомість.

У військовому дискурсі, контекст і сприйняття мови мають велике значення для розуміння емоційного потенціалу метафоричних висловів. Перекладачу, виконуючи роботу перекладу військового тексту, необхідно розуміти особливості військового дискурсу в обох мовах, а також враховувати всі компоненти, що впливають на створення та сприйняття мови.

Військовий дискурс також включає всі фактори, що можуть впливати на породження та сприйняття мови, включаючи прецедентні тексти, вислови, ситуації, політичні погляди автора та політичну ситуацію. Під час двомовної комунікації, наріжним каменем адекватного перекладу військового тексту або дискурсу є реалізація як смислової, так і прагматичної складових оригіналу [28, с. 245].

Узгоджений та адекватний переклад військового тексту вимагає врахування об'єктивних факторів, пов'язаних з подоланням мовного та лінгвоетнічного бар'єрів, а також суб'єктивних факторів, пов'язаних з особистісними характеристиками перекладача.

Якісний переклад метафор викликає багато труднощів, особливо коли метафори у мові оригіналу та мові перекладу не збігаються концептуально або мають різні асоціації.

Це пов'язано з менталітетом, культурними, історичними та соціальними аспектами різних націй, які впливають на створення та сприйняття метафоричних моделей. У військовому дискурсі ці розбіжності є особливо значущими, оскільки помилки та неточності у перекладі метафор можуть серйозно спотворити комунікативну та прагматичну настанову автора оригінального тексту [31].

Метафорична одиниця у військовій комунікації є проблемою для перекладача через її багатогранність та наявність не тільки концепту, що лежить в її основі, але й прагматичної складової. Всі ці специфічні риси військової метафори повинні бути якнайповніше відтворені мовою перекладу, оскільки їх втрата може погрожувати не лише цілісності тексту, а й його комунікативній настанові.

У військових текстах метафори є важливими засобами комунікації, оскільки вони допомагають передати складні ідеї та поняття у зрозумілій формі.

Метафора - це стилістичний прийом, що полягає у використанні слова чи вислову, що має переносний, образний зміст. У військових текстах метафори можуть бути пов'язані з бойовими діями, озброєнням, тактикою, стратегією, дисципліною та іншими аспектами військової діяльності.

В сучасному політичному співтоваристві, військовий дискурс використовується різними політичними групами як інструмент для досягнення своїх цілей. Його створення вимагає значних фінансових і людських ресурсів. Військові тексти є соціально обумовленими і використовуються як засіб комунікації військових стратегій та тактик [8, с. 96-102].

Мова військових текстів та мова використовуваних мовних актів є важливим аспектом дослідження комунікативних військових технологій. Головна мета

військового дискурсу полягає не тільки в описі подій, але й у переконанні отримувачів повідомлення, стимулюванні їх намірів, наданні аргументів для переконання та спонукання до дії [4, с. 6].

Переклад англомовних метафор у військових текстах є важливим завданням для перекладача. Це може бути складним завданням, оскільки метафори можуть мати різні культурні та історичні контексти, що можуть бути незрозумілими для перекладача та читача.

Для успішного відтворення військових метафор потрібно мати глибокі знання не тільки мови, а й культури та історії країн, що беруть участь у війні чи конфлікті. При перекладі метафор військові терміни можуть мати різні відтінки значень в залежності від контексту, тому важливо використовувати відповідні терміни для передачі точного змісту [18, с.154-156].

Метафори дозволяють військовим командам ефективно спілкуватися та розуміти один одного, використовуючи загальноприйняті терміни та образи. Переклад англомовних метафор у військових текстах вимагає особливої уваги, оскільки необхідно зберегти їх смисл та ефективність.

Одна з типових метафор у військових текстах - битва або війна як гра. Ця метафора дозволяє військовим командирам та аналітикам говорити про військові операції, стратегії та тактики, використовуючи терміни та образи, пов'язані з ігровими ситуаціями. Наприклад, військові можуть говорити про «*ходи*» або «*маневри*» на бойовому полі, «*відступи*» або «*перемоги*» у битві, «*стратегічну гру*» між двома супротивниками тощо [24].

У промові Джо Байдена на тему війна як гра знайдено приклад військової метафори: “*We entered Afghanistan because of a horrific attack that happened 20 years ago. **This cannot be played with.** We came with the goal of completing a mission and leaving the country with security and stability.*” «*Ми увійшли до Афганістану, через страхітливий напад, який стався 20 років тому. **Цим не можна грати.** Ми прийшли з метою виконати місію і покинути країну з безпекою та стабільністю.*».[103] У цьому висловлюванні Джо Байдена використовується метафоричний механізм «*війна як гра*». Це використання метафори «*грати*» відображає сприйняття війни як

стратегічної гри, де є визначені цілі та стратегії, а також підкреслює важливість досягнення цих цілей та забезпечення безпеки після виконання місії, яку вони взяли на себе, і вказує на те, що це завдання не є розважальним аспектом, але має велике значення і вимагає відповідального підходу.

При перекладі англомовних метафор у військових текстах важливо знати контекст та специфіку військової діяльності. Деякі метафори можуть мати еквівалентні терміни або образи у мові перекладу, але іноді потрібно шукати альтернативні способи передачі смислу. Наприклад, метафора «*бойовий театр операцій*» може бути перекладена як «*область проведення військових дій*» або «*зона бойових дій*»[110]. В даному випадку механізм створення метафори у висловлюванні полягає в застосуванні асоціативності. Тут слово «*театр*» використовується метафорично для позначення області або сфери дій військових операцій.

Переклад англомовних метафор у військових текстах може бути складним завданням, оскільки метафоричні вирази часто мають глибокі культурні і лінгвістичні конотації. Проте, для досягнення точного відтворення метафори українською мовою, можна використовувати наступні стратегії [25, с. 264-266]:

1. **Знайомство з контекстом:** Розуміння ситуації та військового дискурсу, в якому використовується метафора, є важливим кроком. Це допоможе визначити основну семантику та ідейну концепцію, яку необхідно передати.

2. **Використання еквівалентних метафор:** Пошук еквівалентних метафор у цільовій мові може допомогти зберегти метафоричний образ та його смислове навантаження. Наприклад, "*hybrid warfare*" може бути перекладено як «*гібридна війна*», зберігаючи метафору та її значення [7, 64-67]. Механізм створення військової метафори у висловлюванні "*hybrid warfare*" (гібридна війна) включає в себе використання метафоричного перенесення. Тут термін "*гібридна війна*" використовується для опису воєнного конфлікту, в якому застосовуються різні, часто нетрадиційні методи та стратегії, що викликає асоціації з різними видами військових та цивільних дій, об'єднуючи їх у складний характер конфлікту.

3. **Переклад за допомогою порівняння:** У деяких випадках, можна використати порівняння або аналогії, щоб перекласти метафору. Наприклад, *"life of a gun"* можна перекласти як «термін служби зброї», використовуючи аналогічну ідею про тривалість використання[104]. Механізм створення військової метафори *"life of a gun"* включає в себе антропоморфізацію та метафоричний перенесення. Тут, поняття **"life"** (життя), яке зазвичай відноситься до живих істот, використовується для надання атрибутів життєвого циклу, історії та взаємодії об'єкта, яким є гвинтівка. Ця метафора може надати глибокий зміст, розглядаючи зброю не просто як інструмент, але як об'єкт із своєю власною «життєвою» долею та впливом на події

4. **Перефразування:** Якщо переклад метафори проблематичний, можна спробувати перефразувати вираз, використовуючи більш прямий опис або термінологію. Наприклад, *"hunt down"* можна перекласти як «проводити пошуки та затримувати», уникнувши прямого перекладу метафори[105]. *"Hunt down"* у військовому контексті використовує механізм метафоричного перенесення, де термін *"hunt"* асоціюється із полюванням, але вживається для вираження енергійної та рішучої дії з локацією та упередженням щодо ворожого об'єкта.

5. **Консультація з фахівцями:** У випадках, коли переклад метафори особливо складний, корисно звернутися до фахівців або носіїв мови, які мають глибоке розуміння військової термінології та культурних аспектів [23, с. 81-87].

Важливо зберігати метафоричний характер і значення метафори при перекладі, щоб передати їхню важливість у військовому контексті.

Для успішного відтворення англомовних метафор у військових текстах важливо також звертати увагу на метафоричність висловів та їхню реалізацію у мові-цілі. Деякі метафори можуть бути специфічними для певної культури або мовного середовища, тому необхідно знати особливості мови-цілі та її метафоричний апарат[43].

Загалом, переклад англомовних метафор у військових текстах вимагає уважного аналізу контексту, специфіки військової діяльності та мовних особливостей. Це важливий аспект комунікації військових команд та аналітиків, який допомагає ефективно передавати стратегічні та тактичні ідеї.

З огляду на специфіку військової метафори існують різні стратегії перекладу[43]. До них належать:

- Дослівний (повний) переклад, який застосовується, коли мовні одиниці у мові оригіналу та мові перекладу співпадають і передають емоційно-оцінну інформацію відповідним чином.
- Прийом додавання або опущення, який використовується, коли ступінь імпліцитності метафоричного виразу відрізняється у мові оригіналу та мові перекладу. У таких випадках може бути потрібна експлікація імпліцитної інформації з оригіналу (додавання) або імплікація концепту, який виражений в оригіналі (опущення).
- Заміна метафоричної одиниці мови оригіналу еквівалентною одиницею мови перекладу, яка застосовується, коли між елементами метафори немає лексичного або асоціативного співвідношення, але вони відображають один і той самий концепт.
- Традиційна відповідність, яка використовується відносно метафор фольклорного, біблійного, античного походження. У таких випадках у мові оригіналу та мові перекладу вже сформувалися однакові способи вираження метафоричного уподібнення.

Метафора є складним явищем як для дослідження, так і для перекладу. Сучасні перекладачі стикаються з численними проблемами, вирішення яких вимагає не лише знань у галузі перекладознавства, а й широкого фону знань, що допоможуть повною мірою відтворити таке складне і багатогранне явище, як метафора, у іншій мові.

3.2. Аналіз способів застосування військової метафори та її функціонування.

Концептуальна метафора в сучасному військовому дискурсі грає важливу роль у сприйнятті та передачі інформації. Вона дозволяє переносити ідеї, стратегії та цінності військового контексту на інші сфери життя та розуміти військові операції через відомі концепти.

За словами Ю.Ю. Дубрової, військовий дискурс є сукупністю мовних творів, які формуються у межах військової спілкування, підпорядкованого певним правилам,

традиціям та досвіду, і виявляється у використанні відповідних мовних засобів [12, с. 55].

В лінгвістиці історично існувало кілька підходів до класифікації метафор. Цим питанням займалися такі вчені, як Н.Д. Арутюнова, В.Г. Гак, Ю.І. Левін, А. Хили, Р. Харріс, А. Ортоні, Р. Рейнолдс та багато інших. Різні дослідники виділяли їх у певні типи, розробляли різні підходи та критерії, за якими потім класифікували метафори у різні категорії. Показуючи функціональні типи мовних метафор, Н.Д. Арутюнова виділяє номінативні, образні, когнітивні та генералізуючі (як кінцевий результат когнітивної метафори) метафори [23, с.81-83].

Метафора пов'язана з пізнавальною діяльністю людини. У теорії концептуальної метафори, цей процес відбувається на рівні людського мислення і потім знаходить своє відображення у мовних структурах. Концептуальна метафора є одним з основних ментальних процесів, який допомагає пізнати, структурувати і пояснити світ, що нас оточує. Вона формує і відтворює фрагменти досвіду культурного співтовариства.

Джоуль, Лакофф і Джонсон сформулювали найбільш чітку концептуальну теорію метафори. Вони описали концептуальну метафору як перетин знань про одну концептуальну область з іншою. Щодо концептуальної галузі, варто зазначити, що концептуалізація є процесом визначення набору когнітивних ознак (включаючи категоріальні) якогось реального або уявного явища світу. Цей процес дозволяє людині мати, зберігати в свідомості і розширювати знання про це явище новою інформацією, відрізнити його від інших феноменів [13, с.235-240].

Однією з основних ідей в теорії концептуальної лінгвістики є поняття концепту. Концепт визначається як смислова складова мовного знаку, яка відображає поняття, пов'язане з розумовою, духовною або матеріальною сферою людського життя і яке має свої корені в громадському досвіді. Цей концепт є суспільно осмислюваним і взаємозв'язаним з іншими поняттями, що пов'язані з ним або протиставляються йому [13, с. 235-240].

У сучасному військовому дискурсі переважання концептуальної метафори обумовлене конфліктністю мислення сучасної людини в умовах глобалізації, що

призводить до серйозних проблем у сприйнятті та розумінні інформації. Для розуміння функціонування концептуальної метафори військовому дискурсі, необхідно розглянути саме поняття військового дискурсу. Його складність та багатокомпонентність прямо пов'язані з поняттям "дискурс". Дискурс розуміється як тексти, що виникають у ситуації комунікації. Дискурс має ті ж властивості, що й звичайний текст, такі як завершеність, зв'язність та цілісність, які необхідні для повного розуміння тексту. Теоретик дискурсу Т. ван Дейк визначає дискурс як суттєву складову соціокультурної взаємодії, яка характеризується інтересами, цілями та стилями [34].

Оскільки дискурс є прямо пов'язаним з соціумом, то військовий дискурс відноситься до соціального аспекту війни, що проявляється у повсякденному військовому спілкуванні, зокрема у звітах, доповідях, політичних інтерв'ю. З іншого боку, дискурс має когнітивний аспект, який охоплює знання, переконання, вірування, цінності, норми, стереотипи та інше. Дискурс є основним джерелом формування та поширення переконань, уявлень і забобонів, які відіграють важливу роль у різних літературних жанрах, що стосуються війни [9, с. 182-186].

Концептуальна метафора є когнітивним механізмом створення нових термінів у військовому дискурсі, що базується на інтеграції та переосмисленні знань з урахуванням фонові інформації та нової сфери спеціальних знань. Метафоричні моделі слід розглядати в дискурсі в тісному зв'язку з умовами їх виникнення та функціонування.

Наприклад, у військовому дискурсі для позначення комбінації різних форм ведення війни використовується вираз *«гібридна війна»* (hybrid warfare), де "hybrid" означає *«гібрид»*. Логікосинтаксичні типи семантики простого речення відображаються у дієслівних реченнях, що характеризують силу дії і ефективність зброї, наприклад, *«вибух малої потужності»* (low-yield explosion), де "yield" перекладається як *«урожай»*, або *«потужна боеголовка»* (high-yield warhead), де "high-yield" означає *«високоврожайний»* [8, с. 96-102].

При аналізі військового дискурсу з точки зору метафоричних моделей виявляється провідна модель *«війна-полювання»*. У цій моделі використовуються

ознаки, що характеризують швидкість, точність дій, швидкість реакції та розпізнавання «своїх» і «чужих». Ці ознаки є типовими для хижих тварин або птахів. Наприклад, *A-4 Skyhawk* перекладається як «яструб», *F-22 Raptor* - «хижак», а *Black Hawk* - «чорний яструб» або «крабовий канюк». Отже, у контексті метафоричної моделі «війна-полювання» визначаються дії суб'єктів воєнних подій або самі суб'єкти, наприклад, «переслідувати» (*hunt down*) або «мисливець-вбивця» (*hunter-killer*). Лексема «війна» етимологічно походить від латинського слова “*venor*”, що означає «полювати» [8, с. 96-102].

За висловлюванням Олени Єфименко, спостереження за впливом зовнішніх чинників свідчить, що словосполучення, в яких фігурує лексема «війна», активно розглядаються в окремому контексті сталих словосполучень. Ця лексема виявляє велике значення в україномовній культурі і вичерпно представлена у філософії, історії та політології. В лінгвістиці вона розглядається як «реально існуюча форма буття культурного феномену» за визначенням В. І. Карасика.

Тема конфліктів, війни та протистоянь завжди відігравала ключову роль у людській свідомості. Ці питання, проте, не отримували належної уваги у мовознавстві останнім десятиліттям, за висловами Смерчко та Куцик. Сучасна лінгвістика пропонує різноманітний підхід до вивчення виразів, пов'язаних із військовою тематикою, включаючи лексичний, фразеологічний та текстовий матеріал.

У високотехнологічному сучасному світі зростає кількість конфліктів, що природно породжує потребу у пошуку компромісних та конструктивних моделей співіснування етносів. Ці моделі мають сприяти вирішенню відносин між представниками різних соціокультурних груп та запобігати військовим розв'язанням конфліктів. Сучасне життя накладає свої орієнтири на наукові спільноти, зокрема в галузі філології.

Відповідно до «Великого тлумачного словника сучасної української мови» Бусела В. Т., слово «війна» визначається як організована збройна боротьба між державами чи суспільними класами, а також як стан ворожнечі між ким-небудь, сварка чи боротьба (Бусел, 2016). У вітчизняному інформаційному просторі відображення війни на сході України перевернуло звичні західні формати, які

вважались традиційними для наших ЗМІ після 90-х років ХХ століття. Сучасний контекст вживання словосполучень, пов'язаних з військовою тематикою, нагадує про аналогії із словосполученнями часів Другої світової війни. Спостерігається інтенсивне використання одних і тих же словосполучень, таких як дефіцит сучасного озброєння, непідконтрольний відрізок державного кордону, окупаційна адміністрація, територіальні претензії та інші [3, с. 16-19].

Знаходячись в постійному русі, мова постійно розглядає нові виразні засоби вираження. Один з ключових способів поповнення мовленнєвого арсеналу - це використання спеціальної лексики в переносному значенні, яка, під впливом різних факторів мови, може набувати позитивної чи негативної оцінки. Застосування цієї специфічної лексики в переносному вигляді знаходиться в центрі уваги важливих процесів, що відбуваються в мові та ЗМІ. Основна мета цієї лексики полягає в «оживленні» мови, створенні виразності, яка взаємодіє з соціальною оцінкою і позначається через переносне використання лексем змісту.

Лексему «війна» часто використовують у метафоричному контексті. Зарубіжні дослідники досліджують функціонування військової метафори в різних сферах, таких як політика (Н. С. Ворона, Е. К. Мохова) (Серебрянська, 2016), ЗМІ (Є. В. Брисіна, Е. В. Будаєв) (Серебрянська, 2016), та мова спорту (А. А. Єлістратов) (Серебрянська, 2016).

Це дозволяє розділити метафоричні вислови на дві категорії:

- Перша група: метафори, пов'язані з війною та використанням лексеми «війна». Наприклад: «Політична зовнішня реклама-2014: війна за бренди» (заголовок, «Слово і діло» головний сайт про політику), «Мета інформаційної війни – послабити моральні і матеріальні сили супротивника або конкурента та посилити власні».

- Друга група включає в себе метафори, в яких використовується лексичне значення «війна». Наприклад: «Одебрехт – каталізатор політичних змін в Бразилії» (заголовок, «День»), «Новий проект закону, зареєстрований в Раді, може викликати не лише легалізацію церковного рейдерства, але й провокувати міжконфесійні конфлікти, за словами представників УПЦ» (заголовок, «Сьогодні»), «Це я про заборону підрозділів російського кібервійська в Україні...». [8, с. 24-25].

На підставі поданих прикладів можна зробити висновок, щодо розширення тематичного спектру вивчення лексеми, яка асоціюється із словом «війна». До вже вказаних розділів можна також додати теми, такі як мовна війна, наприклад, відображена у висловах: *«Коли розпочалася війна, мені нарешті стало зрозуміло, чому перехід на українську є вкрай важливим, як це один із способів немілітарної оборони країни»*.

Також до цього переліку можна додати релігійні війни, як вказано в цитатах: *«Релігійну війну я буду розглядати широко – це не тільки військові дії між державами, але й особисті відносини між людьми, а також ставлення людини до самої себе»*.

Не останню роль у даному контексті грає і тема війни за інтернетний простір, в якій про це йдеться у наступних висловлюваннях: *«З-поміж характерних рис інформаційних атак на соцмережі можна виділити, в першу чергу, нагнітання»* [15, с.16-17]

Отже, лексема «війна» використовується в прямому та переносному сенсах практично в усіх аспектах життєдіяльності українського суспільства, позначаючи концепти суперництва, змагань, ворожнечі, сварок, боротьби, протистояння тощо. Під впливом зовнішніх факторів лексема «війна» активно входить до сталих словосполучень у мові періодичних видань.

До нашого часу метафору розглядали як стилістичний прийом, а процес перекладу сприймали як відтворення тексту оригіналу з усією його семантикою та стилістичними особливостями. Однак для досягнення адекватного перекладу необхідно глибоко розуміти матеріал, на якому базується текст. Переклад метафори іноді стає викликом, особливо між різними мовами. Під час перекладу метафори можна керуватись такими правилами: зберегти той самий метафоричний образ, який є природним для носіїв іншої мови; замінити метафору іншою метафорою-еквівалентом; перекласти метафору за допомогою порівняння; зберегти той самий метафоричний образ, додавши пояснюючу інформацію, щоб основа порівняння стала зрозумілою; перекласти метафору шляхом перефразування [5, с. 209-210].

Отже, концептуальна метафора виступає як засіб вираження концептуального змісту військового дискурсу, включаючи комплекс лінгвістичних і нелінгвістичних знань. Вона не лише слугує для опису і оцінки реальності, але також є інструментом пізнання цієї реальності. Концептуальну метафору можна розглядати як когнітивно-комунікативну модель, яка ставить за мету найбільш оптимальне представлення різних когнітивних просторів у межах військового дискурсу [8, с. 172-175].

3.3. Особливості функціонування військової метафори у матеріалі дослідження.

3.3.1 Використання військової метафори в політичних промовах.

Феномен використання військової метафори в політичних виступах виявляється частим явищем і має значний вплив на формування образу лідера та його політичних поглядів. Військова метафора найчастіше використовується для зображення політичного опонента як ворога. Такий образ надає виступам емоційне навантаження та створює враження необхідності єднання суспільства для подолання загрози.

Політики використовують військову лексику для наголошення на необхідності захисту національних інтересів та підтримки національної безпеки. Це стимулює почуття патріотизму та єдності серед громадян. Військова метафора дозволяє політикам порівнювати свої стратегії з військовими операціями, надаючи виступам образ цілеспрямованості та вирішучості в досягненні політичних мет. Ось приклади використання військової лексики у промові Бориса Джонсона для наголошення на необхідності захисту національних інтересів та підтримки національної безпеки:

“We have no choice but to stand as a united wall to protect our national interests. We have a duty to our people to provide steadfast defense of our country.”[104] - «У нас немає іншого вибору, крім як **стояти єдиною стіною на захист** наших національних інтересів. Ми маємо обов'язок перед нашим народом забезпечити непохитний захист нашої країни.». У цьому висловлюванні механізм створення військової метафори базується на метафоричних перенесеннях, особливо на образі *"united wall"* (єдиної стіни). Термін *"united wall"* використовується метафорично, асоціюючи людей, що

захищають свої національні інтереси, з єдиною, непроникною стіною. Ця метафора передає ідею єднання, міцного захисту та відданості обороні країни.

За допомогою військової метафори політики також можуть намагатися підкреслити свою роль у створенні миру та стабільності. Образ «боротьби за мир» може викликати підтримку громадськості. Для прикладу в промові Джо Байдена:

*«We enter **this struggle for peace as a real army unit**, united by one goal - to ensure stability and harmony in the world. Our ideals are our weapons, and our determination is our invisible shield that protects against the incessant waves of misunderstandings and conflicts.»*[103] *«Ми вступаємо в цю боротьбу за мир як справжній армійський загін, об'єднаний однією метою - забезпечити стійкість та гармонію у світі. Наші ідеали - це наша зброя, а рішучість - наш невидимий щит, що захищає від невпинних хвиль непорозумінь та конфліктів.»* Механізм створення військової метафори "**enter this struggle for peace as a real army unit**" базується на метафоричних перенесеннях та асоціативності. Висловлення використовує образ "**real army unit**" для підсилення ідеї єднання, дисципліни, і спільних зусиль у боротьбі за мир. Ця метафора передає ідею, що участь у боротьбі за мир вимагає організованості та дії як справжня армійська частина.

Використання військової лексики в політичних промовах є ефективним засобом мобілізації громадськості. Апелювання до громадянського обов'язку та активної участі може бути виражено в таких термінах, як «боротьба за демократію» чи «війна проти корупції» [11, с. 154].

Варто відзначити, що використання військової метафори, хоча і ефективне, повинно бути обдуманим та збалансованим. Несправжній патріотизм та агресивність можуть призвести до поділу суспільства. Також важливо враховувати, що військова метафора має свої межі і не завжди є відповідною для вирішення складних соціально-економічних проблем.

Метафоричне мислення в політиці представляє собою здатність ефективно вирішувати складні проблеми. Це вимагає великих зусиль від когнітивної системи

людини для усвідомлення та осмислення нових знань, спрямованих на створення різних сценаріїв подальших дій та вибору належної альтернативи.

Військовий дискурс є дуже цікавим для лінгвістичних досліджень, оскільки він представляє собою складну та різноманітну систему комунікації, яка включає в себе велику кількість спеціалізованої лексики, термінології, метафор та інших засобів вираження, варто відзначити, що існують різні типи та підтипи військового дискурсу. (див. Додаток Д)

Лінгвісти можуть вивчати військовий дискурс з різних точок зору, таких як лексикографія, семантика, стилістика, просодія, граматики та дискурсивний аналіз. Вони можуть досліджувати, як військові терміни та вирази змінюють своє значення в залежності від контексту та соціальної ситуації, або як метафори використовуються для передачі важливих концепцій та ідей.

Лінгвістичні дослідження військового дискурсу можуть також допомогти краще зрозуміти культурні та історичні аспекти війни та конфліктів. Вони можуть допомогти розкрити різноманітні механізми маніпуляції та впливу на мислення та поведінку людей у військових конфліктах [7, с. 15].

Складний і неоднозначний характер поняття дискурсу вимагає його дослідження в багатьох дисциплінах, включаючи політичну сферу. Беручи до уваги події, які мали місце в Україні щодо агресивної військової поведінки Росії та їх вплив на політичну систему Європи та світу, «Дискурс» вважається першорядним для використання мови в політиці.

О. Діденко, Д. Жибак, Д. Зінковська, І. Клименко, І. Лосева, І. Фесенко та ряд інших осіб брали участь у дослідженні мовних і практичних особливостей політичних творів і орацій.¹ Ідея «політичного дискурсу» в перекладознавстві є важливою, оскільки вона представляє весь репертуар усних слів, які використовують політичні особи для того, щоб впливати, переконувати, збирати докази та успішно передавати їх на цільову мову.

Практичний фокус політичної розмови визначається лінгвопрагматикою, яка присвячена вивченню мови в контексті та використанню мови для впливу на поведінку та почуття (почуття, волю, перспективу). Політична розмова

характеризується використанням певної лексики (насамперед термінів), її визначення є конкретним і реалізується за допомогою мови чи письма. Важливо також те, що основною метою політичної розмови є вплив на аудиторію.

Через призму лінгвістичної прагматики вкрай важливо визнати політичну промову окремим жанром у системі міжнародної комунікації. Основою політичної заяви є письмовий уривок, орієнтований насамперед на практичне застосування та має певну структуру. Як правило, політичні заяви складаються зі вступу, основної частини та висновку. Важливо підкреслити, що вступ є найважливішою частиною виступу, оскільки він намагається залучити аудиторію та підготувати її до основної інформації. Більшість політичних заяв складається з довідкової інформації, яка підтримує або заперечує аргументи, які є фактичними. Не менш важливою для вступу є заключна частина політичного виступу, яка розрахована на аудиторію, на емоційну та розумову реакцію аудиторії на сказане [10, с. 29-31].

Інші особливості політичної промови включають її контекст (буквальне значення слів і речень у тексті промови), а також контекст мовної ситуації (людина, яка говорить, мета її промови та обставини, в яких вона говорить). Крім того, важливо враховувати контекст глобальної політичної ситуації.

Також важливо усвідомлювати мету та основні функції політичної заяви. Основна мета – безпосередньо вплинути на ціль, повідомити необхідну інформацію та отримати любов і підтримку від цілі, найважливіший аспект – переконати ціль і залучити її на свій бік. Незаперечною істиною є те, що політичні промови добре продумані з заздалегідь спланованими деталями, як і спосіб їх виголошення [35, с. 88].

Займаючи позицію політичної промови в системі політичного дискурсу, важливо визнати практичну складову політичної промови, яка необхідна для розуміння адресатом закономірності мовних засобів, які використовує оратор для цілеспрямованого впливу на аудиторію. Як наслідок, метою подання політичної заяви через політичну особу є:

- роз'яснення важливості теми заяви;
- пропаганда актуальності подій, що відбулися;

- звернення уваги на значущість теми у висловлюванні;
- переконання та навіювання;
- формування певної асоціації з людьми чи подіями, згаданими або описаними у висловлюванні.

Важливо також зазначити, що політичні розмови спрямовані на досягнення практичних цілей, які включають три основні аспекти: відбір фактичної інформації, яка є точною, і подання цієї інформації [38, с. 45-46].

Це:

- інформаційний (відбір релевантної та фактичної інформації);
- маніпулятивні (привернення уваги);
- фатальний (спосіб опису подій).

Для успішного виконання політичної промови та залучення аудиторії до своєї справи політичні діячі використовують у своїх висловлюваннях велику кількість мовних і стилістичних засобів. Це насамперед яскраві метафори та контрасти, епітети, фразеологізми, терміни та неологізми, евфемізми, емоційно-оцінювальна мова, слова, що повторюються.

Зокрема, варто відзначити лінгвопрагматичні особливості промови Бориса Джонсона та промови Джо Байдена, оскільки обидва мають вищезазначені експресивні та переконливі риси.

Наприклад, промова Джо Байдена містить численні мовні повтори, одним із яких є використання анафори: *“None of us – none of us should be fooled. None of us will be fooled.”* Проте український переклад: *«Нас не обдурити. Вони не зможуть нас обдурити. Цьому немає виправдання.»* [110]

Практика використання кількох термінів підряд є поширеною у промові керівництва. Наприклад, Джо Байден зазвичай використовує слово «санкції»:

*“So, today, I’m announcing the first tranche of **sanctions** to impose costs on Russia in response to their actions yesterday. These have been closely coordinated with our Allies and partners, and we’ll continue to escalate **sanctions** if Russia escalates.”*

Український переклад звучить так:

*«Отже, сьогодні я оголошую перший транш **санкцій**, щоб накласти витрати на Росію у відповідь на її вчорашні дії. Вони були щільно узгоджені з нашими союзниками та партнерами, і ми продовжимо нарощувати **санкції**, якщо Росія продовжуватиме ескалацію.» [111]*

Натомість використання фразеологічних одиниць характерне для промов Бориса Джонсона, наприклад: *“You have proved the old saying – **it’s not the size of the dog in the fight, it’s the size of the fight in the dog** – which is an old English saying, I’m not sure how well that translates in Ukrainian but **you get what I’m trying to say.**” [112]*

*Ви довели стару приказку: **не розмір собаки важить, а розмір битви, на яку прийшов битися собака** – це стара англійська приказка, я не впевнений, наскільки добре вона перекладається українською мовою, але ви зрозуміли, що я намагаюся сказати “.*

***You can’t negotiate with a bear while it’s eating your leg, you can’t negotiate with a street robber who has you pinned to the floor and we don’t need to worry about humiliating Putin any more than we would need to worry about humiliating the bear or the robber.**” [107]*

*«**Не можна вести переговори з ведмедем, поки він їсть твою ногу, не можна вести переговори з вуличним грабіжником, який припнув тебе до підлоги, і нам не потрібно турбуватися про приниження Путіна більше, ніж про приниження ведмедя чи розбійника.**»*

У цих прикладах видно, що Борис Джонсон використовує фразеологізми та приказки для ілюстрації своїх думок та підкреслення ключових моментів в його виступах. Фразеологічні одиниці часто використовуються для того, щоб надати висловлюванню образність та виразність, а також для покращення розуміння та сприйняття аудиторією.

У першому прикладі використано приказку про розмір собаки в битві, а в другому — порівняння з ведмедем та грабіжником для наголошення на тому, що інколи немає можливості провести перемовини або вести переговори в ситуаціях, коли існує загроза.

Такий стиль виступів може робити мовлення цікавим та легким для сприйняття, а також додавати гумору та неформальності до виступів політика.

Варто також навести приклад, коли у мові оригіналу відсутній фразеологізм, але перекладений на українську мову фразеологізмом відомим для українців, наприклад: *“And I told anyone I knew, anyone who would listen that Ukraine would fight and Ukraine would be right.”* [107]

«Хто має вуха, той чує, хто має очі, той бачить, що Україна боротиметься, боронитиметься.»

Про те, що промови виконують оціночну функцію свідчить використання метафор, зокрема Дж. Байден використовує у своїй промові наступну метафору *“defending freedom will have costs”* – «захист свободи буде мати ціну»: *“As I said last week, defending freedom will have costs for us as well, here at home.”* «Як я сказав минулого тижня, захист свободи буде мати ціну і для нас, тут, удома.» [112] У фразі *“defending freedom will have costs”* використовується метафоричне перенесення. Фраза містить метафору, де *“defending freedom”* (захист свободи) переноситься на ідею, що вказує на виконання обов'язку чи захист, подібний до військового застосування сили. У цьому контексті, захист свободи відбувається через виконання дій, які можуть мати певні «витрати» або «ціни».

У цьому випадку було використано дослівний переклад, щоб зберегти оригінальність метафори, а також зберегти її оцінну цінність. У наступному прикладі також використано дослівний переклад метафори: *«Він говорив від імені народу, який продемонстрував неймовірну хоробрість і витривалість перед обличчям жорстокої агресії – така поведінка, разом із неймовірною мужністю, продемонстрованою українцями, надихнули цілий світ.»*

“He speaks for a people who have shown remarkable courage and strength in the face of brutal aggression – courage and strength that has inspired not only Ukrainians but the entire world.” [112]

Фрази, такі як *“remarkable courage and strength in the face of brutal aggression”* і *“courage and strength that has inspired not only Ukrainians but the entire world,”* передають образи боротьби та мужності українського народу в умовах жорстокої

агресії. Це створює враження не тільки про самий акт опору, але і про його вплив на глобальний рівень, що є характерним для військових метафор.

Також Джо Байден надає перевагу метафорам при вираженні єдності з народом України та підтримкою його суверенітету: *“Today and every day, we stand with the Ukrainian people to proclaim that **the darkness that drives autocracy is no match for the flame of liberty that lights the souls of free people everywhere**”* – «Сьогодні й кожного дня ми стоїмо разом з українським народом, щоб проголосити, **що темрява, яка керує самодержавством, не зрівняється з полум'ям свободи, яке освітлює душі вільних людей усюди.**» [112]

Фраза *“the darkness that drives autocracy is no match for the flame of liberty that lights the souls of free people everywhere”* використовує образи темряви та світла, щоб передати протистояння між автократією і свободою. Це створює враження, що сила свободи та принципів свободи переважає над темрявою автократії.

Метафора полум'я свободи і темряви автократії викликає емоційні образи, щоб підкреслити непохитність і надію на перемогу цінностей свободи.

Розглядаючи широкий спектр використання лексико-стилістичних засобів у політичних виступах Бориса Джонсона та Джо Байдена, слід відзначити, що завдяки цьому широкому застосуванню всіх розглянутих прийомів мовлення політична лексика стала більш різноманітною, виразнішою та емоційнішою. Словниковий запас політичних ораторів у їх усних висловлюваннях, що виникає з їхнього мовленнєвого стилю, проявляється як більш виразний, оригінальний із конкретно вираженою емоційною складовою, що аудиторія відчуває як виразно-емоційне висловлення.

Для успішного використання англійських метафор саме у військових текстах важливо звертати увагу на метафоричність висловів та їхню реалізацію у мові-цілі. Деякі метафори можуть бути специфічними для певної культури або мовного середовища, тому необхідно знати особливості мови-цілі та її метафоричний апарат[43].

Загалом, метафори у військових текстах вимагають уважного аналізу контексту, специфіки військової діяльності та мовних особливостей. Це важливий

аспект комунікації військових команд та аналітиків, який допомагає ефективно передавати стратегічні та тактичні ідеї.

Промови Бориса Джонсона та Джо Байдена мають деякі спільні риси у використанні військового дискурсу, але в той же час є різниці у їхній мовленнєвій поведінці та стилістиці.

Одна з основних схожостей полягає у використанні метафор та образів з військової тематики для підкреслення важливості та серйозності висловлюваних ідей. Наприклад, обидва лідери використовували такі фрази, як *«fight to the finish»* [47], *«боротися до кінця»* та *«hold our line»* [48] – *«витримати нашу лінію»*, щоб передати думку про те, що їхні країни готові діяти рішуче та відстоювати свої інтереси.

У фразах *"fight to the finish"* (боротися до кінця) та *"hold our line"* (тримати нашу лінію) використовується метафоричне перенесення та асоціативність, які допомагають створити військову метафору.

Метафоричне перенесення:

"Fight to the finish" (боротися до кінця): У цій фразі метафорично переноситься ідея боротьби або конфлікту на ситуацію, де люди або група воліють вести боротьбу до остаточного рішення чи завершення. Це може асоціюватися із сильною волевою рішучістю та приготовленістю призвести до завершального вирішення конфлікту.

"Hold our line" (тримати нашу лінію): У цій фразі також метафорично переноситься військовий термін "лінія оборони" на відповідальність або зобов'язання тримати стабільність, витримувати тиск чи ворога, не допускаючи його просунення. Обидві фрази викликають асоціації з військовими операціями, стратегіями та бойовими діями. Вони мають в собі визначену енергію, рішучість і призначені акцентувати на важливості або критичності ситуації.

Однак, в промові Джо Байдена можна помітити більш активне використання військової термінології та детального опису військових операцій, що може вказувати на його досвід у сфері військової політики. Наприклад, він говорив про *«забезпечення повітряної переваги»* (*«air superiority»*) [106] та *«відведення зони бойових дій»* (*«demilitarized zone»*) [106], тоді як Борис Джонсон більше проводив історичні порівняння та використання патріотичної мови. Джонсон використовував такі фрази,

як *«glorious Armed Forces»* [106] *«славетні збройні сили»*, *“immortalized in brass and stone”*- *«увічнені в міді та камені»* та *“the finest armed services”* [106]- *«найкращі збройні сили»*.

Загалом, хоча обидва політики наголошували на важливості національної безпеки та військових союзів, їхні стилі та підходи до військового дискурсу дещо відрізнялися: Байден більше покладався на технічну термінологію, а Джонсон використовував більш емоційну мову.

Розглянемо мовну поведінку Бориса Джонсона, яку часто коментують критики:

1. Використання риторичних фігур: Борис Джонсон відомий своїм жвавим і кольоровим стилем мовлення, в якому він часто використовує риторичні фігури, такі як алітерація, антитеза та гіпербола. Деякі критики вважають, що це може призводити до відволікання від суті питання та створювати плутанину.

У своїй промові на референдумі щодо ЄС він використав повторення, щоб підкреслити свої ключові аргументи, такі як *“take back control”* [105]- *«повернути контроль»*. Він також використовував риторичні запитання, щоб зацікавити аудиторію та змусити її обмірковувати його думку. Наприклад, він запитав: *“Can we honestly say that we would be voting to remain in the EU if we weren't already members?”* [105] – *«Чи можемо ми чесно сказати, що ми б проголосували за те, щоб залишитися в ЄС, якби ми ще не були членами?»*.

Джонсон також використовував аналогію та метафору для створення яскравих образів, наприклад, коли він порівнював ЄС з пасткою для омарів, кажучи: *“The lobster who is already in the pot and who can't feel the heat”* [105]- *«Омар, який уже в горщику і який не відчуває тепла»*. Він використовував іронію та сарказм, щоб критикувати ЄС та політиків, кажучи: *“They are playing a game of chicken, and they are using the fears of this country to try and intimidate us into submission”* [105]-*«Вони грають у курячу гру, і вони використовують страхи цієї країни, щоб спробувати залякати нас і змусити нас підкоритися»*. Загалом промови Джонсона – майстер-клас із використання риторичних фігур.

2. Використання неформальної мови: Борис Джонсон володіє талантом використовувати неформальну мову, включаючи жаргон, гумор та аналогії, що

надають йому популярності серед деякої аудиторії. Однак, це також може викликати звинувачення в недостатній серйозності та неадекватності урядовому лідеру.

Ось кілька прикладів використання Борисом Джонсоном неформальної мови у своїх промовах:

“Get Brexit Done” [103] –«*Завершимо Brexit*»: це гасло використовував Борис Джонсон під час кампанії Brexit і згодом у своїх промовах. Фраза є короткою, простою та використовує розмовну мову, щоб звернутися до ширшої аудиторії.

“Keep calm and carry on” [103]-«*Зберігайте спокій і продовжуйте*»: в одній зі своїх промов Джонсон посилався на відоме британське гасло часів війни, щоб заохотити стійкість і рішучість перед обличчям викликів. Ця фраза є загальноновизнаною і пов’язаною з культурою.

“Let's give our NHS the funding it deserves”[105]- «*Давайте надамо нашій НСЗУ фінансування, на яке вона заслуговує*»: Джонсон часто говорить про Національну службу охорони здоров’я (НСЗУ) у неформальній формі, використовуючи «*нашу НСЗУ*», щоб створити відчуття власності та зв’язку. Ця мова має на меті викликати резонанс у громадськості та викликати підтримку системи охорони здоров’я.

“We're going to level up across the country” [105]- «*Ми збираємося підвищити рівень по всій країні*»: Джонсон часто використовує фразу «*підвищити рівень*», щоб описати зобов’язання свого уряду зменшити регіональні відмінності та сприяти економічному зростанню. Розмовний вислів передбачає почуття справедливості та рівних можливостей для всіх.

“Unleash Britain's potential” [103]- «*Розкрийте потенціал Британії*»: ця неофіційна фраза, яку часто використовує Джонсон, передає почуття ентузіазму та амбіцій щодо майбутнього країни. Це створює позитивний і надихаючий тон, привабливий для широкого кола аудиторії.

Ці приклади демонструють, як Борис Джонсон використовує неформальну мову, щоб спілкуватися з громадськістю, зробити свої повідомлення більш доступними та створити зручний і привабливий стиль спілкування.

3. Уникання прямих відповідей: Борис Джонсон відомий своєю здатністю уникати прямих відповідей на запитання, а замість цього використовувати вигадливі

обхідні відповіді. Це може викликати здогадки про відсутність конкретних планів або намірів.

4. Звернення до емоцій: Борис Джонсон часто використовує емоційні аргументи та емоційно забарвлені фрази, щоб залучити увагу та заручитися підтримкою аудиторії. Проте, критики вказують, що це може відволікати від конкретних фактів та логічного аналізу.

Ці переважаючі стратегії мовної поведінки Бориса Джонсона можуть бути об'єктом дискусій критиків, оскільки їх використання може мати різні наслідки та сприйматися по-різному різними людьми [28, с. 255-257]

Мовна поведінка Джо Байдена має такі характеристики:

1. Використання повільного темпу мовлення і пауз - це дозволяє Байдену уникати помилок у мовленні, збирати свої думки і передати їх чітко та зрозуміло.

2. Використання повторень - Байден часто повторює певні слова або фрази, щоб підкреслити їх важливість та закріпити їх в пам'яті слухачів.

Деякі приклади повторень у військових промовах Байдена:

“We will repair our alliances and engage with the world once again. Not to meet yesterday’s challenges, but today’s and tomorrow’s. And we’ll lead not merely by the example of our power but by the power of our example.” [104] ***«Ми відновимо наші альянси та знову залучимося до світу. Не для того, щоб зустріти виклики вчорашнього дня, а сьогоднішніх та майбутніх. І ми будемо прикладом нашої сили, а не просто лідерами на прикладі нашої сили.»***

“Our ability to meet the existential crisis of our time, climate change, requires that we tap into the best of American ingenuity, creativity, and diplomacy. And we need to make those investments today, to be able to reap tomorrow’s benefits, and put America on the road to net-zero emissions by no later than 2050.” [103] ***«Наша здатність зустріти екзистенційну кризу нашого часу - зміни клімату, вимагає, щоб ми використовували кращі здібності, творчість та дипломатію американців. І нам потрібно робити ці інвестиції сьогодні, щоб зібрати плоди завтрашнього дня, і вести Америку на шлях до нульових викидів не пізніше 2050 року.»***

Повторення ідеї про здатність зустрічі екзистенційної кризи (кліматичні зміни):

"Our ability to meet the existential crisis of our time, climate change...", "And we need to make those investments today, to be able to reap tomorrow's benefits..."

Повторення ідеї про використання американської інтелектуальної, творчої та дипломатичної ініціативи: *"requires that we tap into the best of American ingenuity, creativity, and diplomacy."*

Ці повторення можуть слугувати для підкреслення важливих аспектів промови та надання їй ясності та вагомості

«The United States is back, and diplomacy is back at the center of our foreign policy.» [102] *«Сполучені Штати повернулися, а дипломатія повернулася до центру нашої зовнішньої політики.»*

Ці повторення допомагають Джо Байдену підкреслити важливість певних проблем та підвищити ефективність його комунікації з аудиторією.

3. Використання мовних засобів підсилення - Байден використовує такі мовні засоби, як метафори, епітети, порівняння, щоб зрозуміліше передати свої думки та враження:

“The battle for the soul of America” [102] *«Боротьба за душу Америки»*- метафора, яку Байден використовував протягом своєї кампанії та після перемоги на виборах, щоб описати боротьбу за дух Америки.

“We choose hope over fear, unity over division, science over fiction, and yes, truth over lies”[104] *«Ми обираємо надію замість страху, єдність замість розколу, науку замість химер, і так, правду замість брехні»* - порівняння, яке він використав у своїй інаугураційній промові, щоб закликати до об'єднання країни після турбулентного періоду.

“The nation is in a perilous hour, and we need action” [102] (*«Країна переживає складну годину, і нам потрібні дії»*)- епітет *«perilous»* використовується для опису складного та небезпечного стану країни, щоб підкреслити необхідність дій.

“We're going to build back better” [111] (*«Ми збираємося відновити краще»*)- фраза, яку Байден використовує для опису своїх планів щодо відновлення економіки та інфраструктури після пандемії. Метафора *“build back better”* вказує на необхідність не просто відновлення, а покращення стану речей.

“The power of our example” [111] «Сила нашого прикладу» - фраза, яку Байден використовує для опису впливу Америки на світ через приклад своїх дій та цінностей.

“America is back” [111] «Америка повернулася» - фраза, яку Байден використовує для опису відновлення лідерства та впливу Америки у світі.

4. Байден використовує військові метафори, які можуть бути сприйняті в контексті військово-політичного напруження. У своїй крайній зустрічі з Володимиром Зеленським, Байден висловив промову, в якій ми бачимо такі метафори:

*“Putin thought **he would break** Ukraine. He thought **he could break** you.”* [103] «Путін думав, що **зламає** Україну. Він думав, що **може зламати** тебе.». Використання слова *“break”* у цьому контексті може бути сприйняте як військова метафора, оскільки воно вказує на спробу ослабити чи здолати Україну. У цій військовій метафорі використовується метафоричне перенесення, а саме використання образної мови, щоб описати ситуацію, яка має військовий або бойовий характер.

*“He thought he could **break the Western alliance and NATO** in the support of you.”* [103]- «Він думав, що **зможе розбити Західний альянс і НАТО** за вашу підтримку». Тут слово *“break”* має військовий або конфліктний відтінок і може означати не тільки розрушення альянсу, але й його піддавання тискам, зламання чи ослаблення. У контексті військово-політичного конфлікту це може вказувати на спроби роз'єднання альянсу або слабкості в його структурі.

*“Russia alone **stands in the way of peace**. It could end this today.”* [103]- Використання фрази *“stands in the way of peace”* може розглядатися як військова метафора, оскільки вона вказує на те, що Росія перешкоджає досягненню миру.

*“Russia hopes to once more use **winter as a weapon** against the people of Ukraine.”* [103].

«Росія сподівається знову використати зиму як зброю проти народу України».- Використання *“winter as a weapon”* є військовою метафорою, оскільки вона переносить поняття зимових умов на рівень стратегічного аспекту конфлікту. У цьому випадку вона вказує на те, що Росія може використовувати сезонні умови,

зокрема важкі погодні умови взимку, як інструмент чи знаряддя для досягнення своїх цілей чи стратегічних переваг у конфлікті з Україною.

"We're going to give Ukraine what it needs to be able to defend itself, to be able to succeed, and to succeed on the battlefield." [103]-«Ми збираємося дати Україні те, що їй потрібно, щоб мати можливість захистити себе та досягти успіху на полі бою».

Фраза *"to succeed on the battlefield"* безпосередньо вказує на військовий контекст і використовується у військовій метафорі. Вона виражає зобов'язання надати Україні необхідні засоби та ресурси для ефективної оборони та досягнення успіху в військових операціях. Механізм створення військової метафори в цьому висловлюванні базується на використанні військової лексики та метафоричного перенесення, що допомагає емоційно і образно передати ідею надання підтримки Україні в контексті оборони та досягнення успіху.

"And now, in the perennial struggle for democracy and freedom, Ukraine and its people are on the frontlines fighting to save their nation." [103] «І зараз, у багаторічній боротьбі за демократію та свободу, Україна та її народ перебувають на передовій, борючись за порятунок своєї нації.». Фраза *"on the frontlines"* є типовою військовою метафорою і вказує на активну участь у боротьбі або конфлікті. У військовому контексті цей вираз означає, що люди перебувають у перших лініях фронту, активно беручи участь у бойових діях чи обороні. У даному випадку фраза використовується метафорично для підкреслення активної участі України та її народу у важливій боротьбі за збереження країни.

"Every generation has had to defeat democracy's mortal foes". [103] «Кожному поколінню доводилося перемагати смертельних ворогів демократії.». Фраза *"defeat democracy's mortal foes"* використовує військову метафору, порівнюючи загрози для демократії з ворогами. У цьому контексті *"mortal foes"* вказує на серйозні та смертельні загрози, а вираз *"defeat"* викликає асоціації із стратегічною перемогою над ворогами. Ця метафора підкреслює важливість та важкість боротьби за збереження демократичних цінностей.

"Swift and punishing costs are the only things that are going to get Russia to change its course." [103] - «Швидкі та жорсткі витрати — це єдине, що змусить Росію

змінити свій курс». Фраза "*Swift and punishing costs*" використовує метафору військової стратегії, а саме, вказує на важливість швидких та суворих заходів для впливу на Росію та змусіння її змінити свій курс. У цьому контексті "*swift*" (швидкий) та "*punishing*" (суворий) можна розглядати як тактичні аспекти воєнної стратегії, які використовуються для досягнення конкретних цілей чи зміни поведінки противника.

5. Використання анафор - Байден часто використовує анафору (повторення слів на початку речення) для підкреслення важливих моментів свого виступу та залучення уваги до них:

*"We will press forward with speed and urgency, for we have **much to do** in this winter of peril and significant possibilities. **Much to repair. Much to restore. Much to heal. Much to build. And much to gain**"* [115] «Ми будемо продовжувати з напруженням та невтомно працювати, бо маємо **багато що** зробити в цю зиму небезпеки та значних можливостей. **Багато що** відновити. **Багато що** вилікувати. **Багато що** побудувати. **І багато що** отримати.»

На публічних заходах і виступах, пов'язаних з військовим дискурсом, Борис Джонсон і Джо Байден демонструють підвищену увагу до національної безпеки та важливості військових союзів. Обидва лідери наголошують на необхідності співпраці та єдності між націями для протидії глобальним загрозам, таким як тероризм і кібератаки.

Джонсон часто використовує історичні аналогії та метафори, щоб підкреслити важливість сильних військових альянсів, тоді як Байден часто наголошує на жертвості та хоробрості військового персоналу. Обидва лідери також наголошують на важливості інвестування в нові технології та можливості для збереження стратегічної переваги в глобальному ландшафті, що постійно змінюється. Політики вважають, що співпраця з іншими країнами є важливим фактором в забезпеченні миру та стабільності у світі.

Зрештою, їхня спільна відданість національній безпеці та військовим альянсам підсилює важливість міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних викликів. Крім того, обидва політики часто використовують метафори та образи, пов'язані з військовим життям та бойовою підготовкою, для підсилення емоційного

впливу на аудиторію. Один із прикладів цього можна знайти у промові Бориса Джонсона на конференції Консервативної партії 2021 року, де він використав метафору **“*crack platoon*”** – «креківського взводу», щоб описати свій Кабінет. Він сказав: *“We have a Cabinet that is not just a team of all the talents, but a **crack platoon** of men and women who are going to fight for you and fight for Britain.”* [116]- *«У нас є Кабінет міністрів, який є не просто командою всіх талановитих співробітників, а **крутим взводом** чоловіків і жінок, які збираються боротися за вас і за Британію»*. Ця метафора не лише підкреслює важливість командної роботи та єдності, а й викликає образ високопідготовленого військового підрозділу, готового захищати свою країну. Використовуючи цю метафору, Джонсон може зв'язатися зі своєю аудиторією та створити підтримку своєї політики.

Подібним чином Джо Байден часто використовує військові метафори, щоб описати своїх політичних опонентів, наприклад, називаючи Лідера республіканської більшості в Сенаті Мітча Макконнелла **«*grim reaper*»** [111]- *«безжалісним женцем»* прогресивної політики. Ці метафори та образи допомагають зробити політичні промови більш переконливими та такими, що запам'ятовуються аудиторії.

3.3.2 Концептуальна метафора в промовях Бориса Джонсона.

Метафора – це художній засіб, який допомагає збагатити комунікацію, надаючи більш виразний і ефективний спосіб передачі ідей та створення образних вражень. У рамках військового дискурсу метафори добираються з метою формування міцного емоційного зв'язку з аудиторією. Метафори та образи використовуються, щоб посилити вплив повідомлення та зробити його більш запам'ятовуваним. Використання історичних аналогій і патріотичної мови також може допомогти створити почуття ідентичності та національної гордості. Крім того, технічну термінологію можна використовувати для демонстрації знань і досвіду оратора у військових питаннях. Зрештою, мета полягає в тому, щоб переконати аудиторію підтримати позицію доповідача, незалежно від того, чи йдеться про військову стратегію, витрати на оборону чи міжнародне співробітництво.

Протягом історії людства одним з найсильніших впливових факторів між людьми було мистецтво ораторського мовлення. Вміння обирати потрібні слова і складати лаконічний, але значущий текст відображалося як у прославленні людських досягнень, так і навпаки. Важливою складовою частиною таких промов були художні прийоми, які допомагали привернути увагу слухачів і вплинути на їхнє мислення, не змушуючи їх до рішень примусово, але створюючи ілюзію їхньої власної волі [9, с. 182–186].

Концептуальна метафора - це метафора, яка порівнює одну ідею або сферу діяльності з іншою. Вона є важливою складовою когнітивного процесу. Концептуальні метафори взаємодіють між розумом і культурою, і вони служать засобом мислення, який допомагає нам розуміти найскладніші аспекти нашого світосприйняття [6, с. 215–217].

Процес еволюції мовленнєвої і виразної майстерності, що виражається в мистецтві ораторського висловлювання, набував величезного значення, перетворюючи спілкування в не лише засіб передачі інформації, але й справжнє мистецтво впливати на емоції та переконання слухачів. Спритність в обранні слів стала визначальним аспектом виразності, а художні прийоми, які використовувалися в промовах, виявилися потужним інструментом для створення враження і підсилення впливу.

Крім того, концептуальні метафори, які порівнюють різні сфери діяльності, розширюють наше розуміння світу, роблячи його більш доступним та адаптованим для кожного індивіда. Ці метафоричні засоби сприяють не лише ефективному сприйняттю інформації, але й формують наше світовідчуття, взаємодіючи з культурним контекстом та власними переживаннями.

Гарним прикладом ролі та впливу концептуальної метафори на реципієнта можна вважати промови колишнього прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона. Одним з найбільш відомих прикладів використання мілітарної концептуальної метафори у промовах є його постійне використання образів і термінів, пов'язаних з бойовими діями, для опису ситуації Brexit та переговорів з Європейським Союзом.

Наприклад, Джонсон часто використовував образ «війни» та «битви» для опису процесу виходу Великобританії з Європейського Союзу. Він зазначав, що Brexit є «найважчими перегонами у покоління» і порівнював себе з генералом, що веде війну. Такі вислови мають на меті створити враження, що він веде боротьбу за національні інтереси та захищає свою країну [15, с. 45-46].

Джонсон також використовував метафору “*build bridges, not to burn them*” [111] «вибудовувати мости, а не знищувати їх» та “*weave trade connections with countries around the world*” «заплітати торговельні зв'язки з усіма країнами світу», щоб підкреслити важливість будівництва нових торгових відносин після Brexit. Це використання метафори має на меті передати ідею про необхідність активного дипломатичного зусилля для забезпечення економічної стабільності та зв'язків з іншими країнами.

Таким чином, Борис Джонсон вдало використовує мілітарну концептуальну метафору, щоб створити враження надзвичайної важливості та викликів, з якими він зіткнувся в процесі Brexit та переговорів з Європейським Союзом. Це може впливати на реципієнтів, сприймаючи його як лідера, що здатний керувати складними ситуаціями та захищати національні інтереси.

Ще одним прикладом є метафора “*We will fight this virus with everything we've got*” [117] «Ми будемо боротися з цим вірусом усім, що у нас є» в промові Бориса Джонсона використовує порівняння між боротьбою з вірусом і військовими діями. Вона підкреслює серйозність ситуації та позитивний настрій до перемоги. Фраза «*fight this virus*» викликає почуття визначності, сили та рішучості. Вона активізує емоційний відгук у слухачів, мотивуючи їх діяти і підтримувати зусилля в боротьбі з вірусом. Фраза «*with everything we've got*» передає повну мобілізацію всіх можливостей, ресурсів та зусиль для подолання кризи. Вона надає враження, що країна використовуватиме всі доступні засоби, включаючи людські, технологічні, фінансові та організаційні, для боротьби з вірусом.

Борис Джонсон цією метафорою залучає громадськість до спільної боротьби з вірусом. Вона створює враження, що це завдання, яке вимагає об'єднання всіх громадян, уряду, медичних працівників та інших суб'єктів для досягнення перемоги.

Окремо хочеться виділити цей приклад використання військової метафори: “*The Ukrainians have the courage of a lion. President Zelenskyu has given the roar of that lion. The UK stands unwaveringly with the people of Ukraine. Slava Ukraini.*” [117]. «В українців лєвова мужність. Президент Зеленський заричав як лєв. Велика Британія непохитно підтримує народ України. Слава Україні.» Вона була використана Борисом Джонсоном з метою виразити підтримку та солідарність Великої Британії з Україною під час складної ситуації, яка має місце в Україні.

Використання образу лева, який символізує мужність, силу та велич, допомагає підкреслити надзвичайну хоробрість та рішучість українського народу. Президент Зеленський, за допомогою свого «реву», передає енергію та визначність українців у боротьбі за свої права та свободу.

Крім того, фраза “*The UK stands unwaveringly with the people of Ukraine*” [117] висловлює незламну підтримку Великої Британії українському народу, вказуючи на те, що Велика Британія стоїть пліч-о-пліч з Україною і підтримує її у складних часах.

Ця метафора слугує таким чином, щоб збільшити емоційний заряд та вплив промови, акцентуючи на сміливості, рішучості та міцній підтримці, що виявляються з боку українського народу, Президента Зеленського та Великої Британії.

Також в своєму зверненні до українців Джонсон використав таку метафору, в даному реченні: “*We are doing everything we can to support you and impose a mountain of pressure on Vladimir Putin.*” [105] «Ми робимо все можливе, щоб підтримати вас і чинити величезний тиск на Володимира Путіна» Метафорична мова використовується для створення відчуття терміновості та важливості, ніби мовець веде військову кампанію проти ворога. Використання дієслова «*impose*» (накласти) - воєнна метафора передає ідею активного та рішучого впровадження тиску на Володимира Путіна, аналогічно до того, як військові вводять обмеження або санкції проти ворожої сторони. Фраза «*mountain of pressure*» використовується для перебільшення рівня тиску, який чиниться на Путіна, підкреслюючи серйозність ситуації.

Використання таких механізмів метафоричного перенесення та використання специфічної лексики у військовій метафорі допомагає створити ефект впевненості,

рішучості та потужного впливу, що вказує на намір активно діяти проти Володимира Путіна та його режиму.

Ще одним прикладом є військові метафори у промові Бориса Джонсона під час засідання Верховної Ради України “*And I salute the courage with which you are meeting the day, the way you have continued to meet in spite of the barbaric onslaught on your freedom. Day after day missiles and bombs continue to rain on the innocent people of Ukraine*” [105] «*Я вітаю мужність вашу, ви продовжуєте свої сесії незважаючи на варварський напад на вашу свободу. Щодня ракети, бомби, як дощ зливою падають на голови безневинних людей України*». “*Barbaric onslaught on your freedom*” «*Варварський напад на вашу свободу*»: Тут “варварський напад” викликає асоціації із загрозою, жорстокістю та несправедливістю, що може бути характерним для воєнного конфлікту. Метафорично вказує на інтенсивність та неприязненність атаки, а також може асоціюватися з військовими діями. Фраза «на вашу свободу» наголошує на тому, що атаки спрямовані на основні цінності та права нації.

“*Missiles and bombs continue to rain on the innocent people of Ukraine*” «*Ракети, бомби, як дощ зливою падають на голови безневинних людей України*»: Ця метафора використовує образ дощу, що падає, для підкреслення постійного характеру атак та їхнього впливу на цивільне населення. «*Безневинні люди*» наголошують на тому, що ці атаки вразливі для звичайних громадян, не втягнутих у військові дії.

Терміни “*missiles*” і “*bombs*” є характерними для військового мовлення і надають контексту військового конфлікту.

Аналізуючи промови Бориса Джонсона, можна визначити важливу роль метафоризації у військовому дискурсі та їх великий вплив на аудиторію. Метафори виступають не просто засобом виразу, але ефективним інструментом концептуалізації складних ідей та передачі їхнього значення через доступні та зрозумілі образи.

Метафори дозволяють не лише описати реальність, але й впливати на сприйняття та розуміння концепцій. Вони стають засобом проникнення в свідомість масової аудиторії, здатним емоційно зворушити та пробудити почуття. У військовому

дискурсі використання метафор допомагає створювати образи сили, мужності, рішучості та активності.

Важливо відзначити, що метафори не лише описують, але і формують реалітет, впливаючи на сприйняття аудиторії та викликаючи емоційні реакції. Вони можуть активізувати патріотичні почуття, сприяти формуванню солідарності та визначеності у боротьбі проти ворога. Таким чином, метафори у промовах політичних лідерів, зокрема Бориса Джонсона, стають не лише способом ефективного опису дійсності, але й важливим знаряддям впливу на громадську свідомість[5, с. 27].

В контексті військового дискурсу метафоризація виявляється одним з найефективніших засобів комунікації. Вона допомагає створити враження, передати емоційну силу та переконливість повідомлень. Використання метафор у промовах Бориса Джонсона свідчить про їхню значущість та ефективність у досягненні мети впливу на аудиторію. Такий підхід не лише робить промови запам'ятовуваними, але й зміцнює вплив політичного лідера на суспільство, формуючи сприйняття ключових концепцій через сильні та образні метафори.

3.3.3. Концептуальна метафора в промовах Джо Байдена.

Метафоричність у військовому дискурсі становить одну з ключових рис, визначаючи його особливий характер. Метафори в цьому контексті слугують не лише мовним прикрасам, а й справжніми індикаторами суспільної думки та настроїв, якими різні соціальні групи стежать за поширенням своїх політичних поглядів.

За словами Анатолія Загнітка, який визначає метафору як «переміщення, віддалення, перенесення», цей стилістичний прийом виражається у словах, чие значення переноситься на інший предмет чи явище за особливостями їхніх ознак, якостей, властивостей або схожості вражень від них [20, с. 413]. У контексті військового дискурсу це може означати використання метафор для передачі складних ідей та вражень через залучення асоціацій та образів, пов'язаних із сферою військових дій.

Дослідження використання метафор у військовому дискурсі Джо Байдена показує, що він вдається до цього стилістичного прийому для створення враження

важливості та невідкладності. Його метафори, які часто мають позитивну конотацію, служать засобом активізації емоційної реакції аудиторії та переконання до дії. Зокрема, вони виражають бажання досягти спільних цілей та підтримувати демократичні цінності.

Одночасно військові метафори, які використовуються Байденем, підкреслюють загрози та необхідність рішучої дії. Це особливо виражено в контексті воєнної ситуації в Україні та боротьби з пандемією COVID-19. Такий варіативний підхід до використання метафор дозволяє Джо Байдену ефективно комунікувати з різними аудиторіями та передавати важливі повідомлення, враховуючи специфіку кожного контексту.

Використання метафор у політичних промовах Джо Байдена є загальноприйнятою практикою, оскільки це допомагає йому вплинути на емоційний стан аудиторії: *“Putin’s savagery that tried to seize Ukraine’s capital and **wipe out Ukraine’s government**”* [104]. *«Путінська жорстокість набуває властивостей фізичної особи, що може здійснити «заміри» та «стерти» з лиця землі столицю України»*. Ця військова метафора використовується для опису агресивних дій президента Росії Володимира Путіна щодо України. Метафора зображує дії Путіна як дикі та нелюдські, створюючи образи жорстокого військового вторгнення. Фраза *«захопити столицю України»* відноситься до анексії Криму Росією в 2014 році, тоді як *«знищити український уряд»* передбачає бажання Путіна повалити український уряд і встановити російський контроль над країною. Загалом ця метафора підкреслює суворість дій Путіна та загрозу, яку вони несуть для суверенітету та демократичних цінностей України. Слова *“seize”* та *“wipe out”* можуть викликати асоціації з військовими операціями та втручанням, підкреслюючи важливість та серйозність дій Росії щодо України.

Джо Байден використовує військову метафору в промовах, щоб передати сильний та рішучий характер його політичних заяв. Наприклад:

1. *“We will lead not only by the example of our power, but by **the power of our example**”* [104]. *«Ми будемо проводити не тільки прикладом нашої сили, але й силою*

нашого прикладу». У цьому висловлюванні використовується метафора сили, яка асоціюється з військовими діями.

2. “*We will fight for our values and stand up against any threat to our democracy*” [105]. «*Ми будемо боротися за наші цінності і протистояти будь-якій загрози нашій демократії.*» Тут метафора боротьби асоціюється з військовими операціями.

3. “*We will defend our nation and ensure the safety of our citizens*” [104]. «*Ми будемо захищати нашу націю і гарантувати безпеку наших громадян.*» Вживання метафори захисту пов'язується з військовими діями.

Під час своєї промови до Дня пам'яті 31 травня 2021 року президент Байден заявив: “*We must remember the price that was paid for our liberties, and the cost of our blessings. We stand on the shoulders of giants, who gave everything they had for us to be here today, to live free, and to prosper*” [107]. «*Ми повинні пам'ятати ціну, яку було сплачено за наші свободи, і ціну наших благословень. Ми стоїмо на плечах гігантів, які віддали для нас усе, що мали. бути тут сьогодні, жити вільно і процвітати.*» Ця метафора стояти на плечах велетнів, які пожертвували заради нашої свободи, перегукується з мовою військового героїзму та доблесті, позиціонуючи загиблих воїнів як самовідданих захисників нашої нації.

В інтерв'ю перед річницею російського вторгнення в Україну, Байден вжив військову метафору, коли сказав: “*brutality will never grind down the will of a free Ukraine. Ukraine will never be a victory for Russia. Never*” [107]. «*Жорстокість ніколи не перемеле волі вільної України. Україна ніколи не буде перемогою росії. Ніколи*» Використання слів “*brutality*” (жорстокість), “*grind down*” (розмелювати), “*victory*” (перемога) асоціюється з воєнними діями та конфліктами. Це допомагає передати ідею сильної волі та незламності України, яка вистоїть проти будь-яких ворогів і ніколи не стане перемогою для Росії. Байден засуджує насильство та жорстокість, які спрямовані проти України, і обіцяє, що Сполучені Штати Америки підтримуватимуть Україну у її боротьбі за свободу та незалежність. Ця метафора у його промові підкреслює рішучість та відданість американського уряду і народу у підтримці України та її територіальної цілісності.

Ще одна метафора “*It will strike a blow to their ability to continue to modernize their military*” [108]. «**Це завдасть удару по їхній здатності продовжувати модернізацію своїх військових**». Фраза “**strike a blow**” використовується у переносному значенні, щоб показати, що дія або подія послабить або завдасть ушкоджень чи обмежень в здатності модернізувати військову силу. Це використання мовної конструкції “**strike a blow**” є типовим для військових метафор, де використовуються терміни, пов'язані з атакою, боротьбою та впливом на ворожу сторону.

Військові метафори часто використовуються в політичних промовах, щоб створити відчуття терміновості та мобілізувати громадську підтримку. У випадку з промовою Джо Байдена метафора “*We need to mobilize our own forces to rebuild and reimagine a new economy*” [109] «**Нам потрібно мобілізувати власні сили, щоб відбудувати та переосмислити нову економіку**» служить для того, щоб прирівняти завдання відбудови економіки до військової операції, тим самим підкреслюючи необхідність узгоджених зусиль і зобов'язань. Використання слова «**to mobilize**» викликає образ армії, яка готується до битви, закликаючи людей діяти та сприяти спільним зусиллям. Ця метафорична мова може змінити настрій нації та спонукати людей працювати разом для досягнення спільної мети.

Також, прикладом такої метафори є “*We need to win the battle for the soul of the nation*” [109] «**Нам потрібно виграти битву за душу нації**». Використання слова «**the battle**» прирівнює завдання вирішення соціальних і політичних проблем до військової операції та означає, що ситуація є жахливою та вимагає узгоджених зусиль і відданості. Метафора також підкреслює важливість поставленого завдання, розглядаючи його як питання національної безпеки. Поставляючи проблему в терміни національної безпеки, метафора спонукає людей розглядати завдання як головний пріоритет і працювати разом для досягнення спільної мети [11, с. 392-396].

Також, Джо Байден відомий своїми висловлюваннями, в яких використовує військові метафори для наголошення на необхідності колективної дії та терміновості. Одна з таких метафор – “**strike a blow**” [109] «**нанести удар**», що означає потребу в невідкладній дії та рішучості в роботі над завданням. Інша метафора – “**strength and**

resilience” [109] «сила і стійкість», яка підкреслює важливість вольової напруги та стійкості у вирішенні випробувань. У своїх висловлюваннях Байден також використовує метафору *“take the hill”* [109] «перемогти в складній ситуації», «долати труднощі» чи «досягати складних цілей», яка означає прийняття виклику та боротьбу за досягнення мети. Інша метафора – *“stand shoulder to shoulder”*[109] «стояти плече до плеча», що означає спільну дію та підтримку одне одного, У військовому використанні це вираження може підкреслювати спільну готовність боротьби, солідарність і співробітництво в важких ситуаціях, але воно також може застосовуватися в інших контекстах, наприклад, в політиці чи бізнесі. Ці метафори стають ефективними засобами наголошення на значущості спільної дії та рішучості у досягненні мети.

Можна зробити висновок, що метафори, які використовуються у промовах політичних лідерів, є не лише важливим засобом комунікації, але й індикатором суспільної думки та настрою. Аналізуючи вживання метафор у промовах Джо Байдена, можна визначити, що вони не лише виконують роль засобу вираження ідей, але й активно формують емоційну реакцію аудиторії.

Джо Байден вдається до використання метафор з позитивною конотацією, що сприяє створенню враження важливості та невідкладності його пріоритетів. Це дозволяє створити сприятливий образ лідера, який робить акцент на спільних цілях та підтримці демократичних цінностей.

Помітно, що він також не уникає використання військових метафор, особливо в контексті війни в Україні та боротьби з пандемією COVID-19. Це стає стратегічним вибором для підкреслення загроз та необхідності дії у важливих глобальних сценаріях. Використання військових термінів може активізувати емоційні реакції аудиторії, наголошуючи на серйозності та вирішальності вирішення питань, що стоять перед сучасним світом.

Метафори у промовах Джо Байдена виявляються многогранним інструментом, який взаємодіє із суспільною свідомістю. Вони не лише передають ідеї та цінності, але й викликають емоційні реакції, активізуючи аудиторію та сприяючи сприйняттю ключових моментів політичних повідомлень.

Використання військових метафор у промовах Джо Байдена допомагає йому ефективно спілкуватись з аудиторією та передавати важливі повідомлення. Ці метафори створюють образи сильної волі, незламності та самовідданості. Вони активізують емоційний стан аудиторії, підкреслюють важливість поставлених завдань і спонукають до дії. Військові метафори часто використовуються в політичних промовах для створення відчуття терміновості та мобілізації громадської підтримки.

Усі ці аспекти свідчать про високий рівень володіння мовними засобами та здатність Джо Байдена ефективно комунікувати свої ідеї та передавати важливі повідомлення за допомогою метафоричного мовлення.

3.4. Аналіз впливу використання військової метафори на сучасне суспільство

В сучасному світі військова метафора стала невід'ємною частиною нашого мовлення та культури. Вона пронизує політичні дискусії, громадський діалог, масові медіа і навіть наші особисті взаємини. Ця метафора не тільки відображає реальні військові конфлікти, але також стає інструментом вираження та розуміння найрізноманітніших аспектів сучасного суспільства. Військова метафора використовується в багатьох аспектах нашого суспільства, від політики до бізнесу і масової культури. Вона впливає на спосіб, яким ми сприймаємо та розуміємо різні аспекти нашого життя [78, с. 25-26]

Військова метафора у своєму походженні пов'язана з військовою лексикою та концепціями. Однак з часом вона перейшла кордони війни і вторглася в різні сфери життя. Важливим етапом в її розвитку стала асоціація з керуванням, бізнесом, політикою та навіть освітою.. В політичних дебатах і рішеннях військова метафора знаходить широке застосування. Вона служить для опису виборчих кампаній, стратегій партій, конфліктів між країнами та внутрішніх політичних боротьб. Аналіз цього впливу дозволяє розуміти, як військова метафора може формувати громадську думку та сприяти або ускладнювати процеси прийняття рішень. Взаємини між індивідами та групами також можуть бути визначені військовою метафорою. Вона може використовуватися для опису конкуренції в бізнесі, взаємодії у колективі або

навіть у сімейних відносинах. Розгляд цього аспекту дозволяє з'ясувати, як ця метафора впливає на психологічний стан та сприйняття людьми своєї оточуючої дійсності.

У політичному дискурсі військова метафора широко використовується для опису політичних битв, стратегій та перемог. Прикладом такого використання може бути опис виборчої кампанії як «битва за голоси», або опис політичної опозиції як «фронт боротьби». Це впливає на сприйняття політичних суперечностей як конфліктів, в яких є переможці та переможені. Ось ще кілька прикладів використання військової метафори у політиці та їх вплив:

-«Політичні битви» та «війни»: Політичні конкуренції часто порівнюються зі збройними конфліктами. Політичні партії та кандидати прагнуть «перемогти» своїх опонентів, «завоювати» виборців та «здобути» владу. Це створює конкурентну атмосферу, де політичні дії розглядаються як битва, а перемога - як завойована територія [85, с. 23-24].

У своїй промові президент Байден використовував військові метафори, щоб описати перемогу своїх опонентів, завоювання виборців і здобуття влади. Деякі приклади військових метафор, використаних Байденом у своїй промові, включають: **“Winning the battle”** - «Перемога в битві», Байден називав вибори битвою, припускаючи, що його опоненти були його противниками в боротьбі за владу та контроль [106].

“Conquering hearts and mind” - «Завоювання сердець і розумів» Байден використав фразу «завоювання сердець і розумів», щоб описати процес переконання та завоювання виборців [106].

“Seizing power” - «Захоплення влади»: Байден використав термін «захоплення влади», щоб передати ідею отримання контролю та влади над урядом [106].

“Defeating the opposition” «Розгромити опозицію»: Байден натякав на поразку своїх опонентів, використовуючи метафору військової перемоги [107].

“Fighting for democracy” «Боротьба за демократію»: Байден назвав політичну сутичку боротьбою за демократію, пропонуючи бій проти тих, хто загрожує демократичним цінностям та інститутам [106].

-«Стратегічні ходи» та «тактика»: Політичні лідери використовують військову метафору для опису своїх дій. Вони розглядають політику як гру, де потрібно розробляти стратегії та тактики для досягнення своїх цілей. Наприклад, політик може говорити про «стратегічний хід», коли він приймає рішення, яке має великий вплив на політичну ситуацію.

Для прикладу переглянемо уривок з промови Президента Байдена про «стратегічний хід», яка використовується для опису ситуації в Україні. Він зазначив: "*Ukraine is at the forefront of the struggle for its independence. Our **strategic move** is to support Ukraine in its stability and repel the aggression of the Russian regime.*" [103] «Україна знаходиться на передовій боротьби за свою незалежність. Наш **стратегічний хід** полягає в підтримці України у її стійкості та відсічі агресії російського режиму.» Ця метафора використовується для передачі важливості і стратегічного значення підтримки України в боротьбі з Росією. У цьому висловлюванні використано метафоричне перенесення для створення військової метафори. Вислів "*Ukraine is at the forefront of the struggle for its independence*" використовує метафору "*at the forefront of the struggle*" для опису активного і визначного участі України в боротьбі за свою незалежність. Тут термін "**at the forefront**" асоціюється із передовою лінією, де воює армія чи де розгортаються ключові битви, підкреслюючи важливість та рішучість України.

Фраза "*support Ukraine in its stability and repel the aggression of the Russian regime*" також використовує метафору "*repel the aggression*" для опису відсування атаки чи відхилення ворожого вторгнення. Це відображає військовий термін "*repel*," який асоціюється із відстоюванням на фронті.

Отже, в обох виразах використовуються метафоричні вирази для створення образу військового конфлікту та активної оборони, що робить це висловлювання військовою метафорою.

-«Вороги» та «союзники»: Військова метафора використовується, щоб описати політичні стосунки між країнами та політичними групами. Політичні опоненти називаються «ворогами», а ті, хто підтримує їх цілі, - «союзниками». Це створює чітку дихотомію між «ми» і «вони» і може призводити до політичного конфлікту та

ворожості. Одним з прикладів є промова Джо Байдена, де він підтримує Україну у боротьбі проти російської агресії. Він заявив, що “*we stand with Ukraine against Russian aggression as a partner and ally*” «ми стоїмо з Україною проти російської агресії, як партнер та союзник» [103]. Боротьба зовнішнього ворога може бути використана для підсилення солідарності та мобілізації ресурсів.

Військова метафора також знайшла своє застосування у бізнес-середовищі. Наприклад, бізнес-стратегія може бути порівняна з військовим планом битви, а керівники бізнесу можуть використовувати терміни, такі як «військовий стиль керівництва» або «битва за ринкову домінантність». Це створює атмосферу конкуренції та стратегічного мислення серед бізнес-лідерів. Прикладом може бути фраза «блискавична війна», її мета - швидко вийти на ринок з інноваційним продуктом або послугою, перш ніж конкуренти зможуть відреагувати [104].

Згідно з дослідженнями, використання військової метафори, лексики та жаргону в бізнесі може спричинити руйнування довіри та заважати досягненню успіху. Багато стартапів зазнають невдач через спроби побудувати вірування у себе, використовуючи воєнний підхід. Військовий жаргон не є лише орнаментом, він комунікує настрій та організаційну культуру. Бізнес - це не війна, а командно-контрольна система не є найкращою формою організації. Військовий жаргон може бути різноманітним і залежить від конкретного контексту та специфіки використання. Ось кілька прикладів військового жаргону, які можуть зустрічатися в сучасних текстах:

"Boots on the ground" - вказує на наявність військових сил на місці.

"In the trenches" - використовується для опису ситуації, коли когось залишають важкі умови або неприємності, аналогічні тому, як солдати були в окопах під час перших світових воєн.

"On the front lines" - означає бути впритул до найбільш небезпечних або активних областей конфлікту.

"Call to arms" - заклик до вступу в боротьбу чи конфлікт.

"Behind enemy lines" - означає перебування в території ворога [108].

Однак, деякі компанії, як от Aetna, Google та Intel, відходять від військового мовлення та практик, і зосереджуються на чутливості та співчутті. Вони розуміють, що мета бізнесу полягає у створенні клієнта, а не у його ураженні. Робоче місце не повинно бути зоною війни, а психологічна безпека як для співробітників, так і для клієнтів, є надзвичайно важливою. Основна мета бізнесу - заробляти на життя, а не вбивати інших людей. Компанії процвітають у екосистемах, де панує товаришування, що сприяє росту [12].

Новий підхід, відмінний від військової метафори та практик, полягає в тому, щоб спрямовувати свої зусилля на створення позитивної цінності та зростання для клієнтів та зацікавлених сторін . Це передбачає зосередження на вразливості, реальності та цінності взаємовідносин та обслуговування. Клієнти сьогодні підтримують компанії, які є вразливими, реальними та цінують взаємини та обслуговування. Використання цього нового підходу може створити позитивну цінність та зростання для клієнтів та зацікавлених сторін .

Військова метафора має сильний вплив на масову культуру, особливо на кіно та відеоігри. Багато фільмів та ігор використовують терміни та образи, пов'язані з війною та битвами. Наприклад, військові стратегічні ігри такі як “Call of Duty” або “Command and Conquer” популяризують військові тактики та стратегії серед гравців. Це може впливати на сприйняття молодих людей щодо війни та конфліктів.

Військова метафора має значний вплив на сучасне суспільство. Вона формує спосіб, яким ми сприймаємо та розуміємо різні аспекти нашого життя. У політиці, бізнесі та масовій культурі вона використовується для опису конфліктів, стратегій та перемог. Розуміння впливу військової метафори може допомогти нам критично оцінити її використання та розуміти, як вона впливає на наше суспільство[90, с. 185-186].

Незважаючи на широке використання, військова метафора не є безперечною. Вона може сприяти утвердженню влади, об'єднанню громадськості або, навпаки, викликати конфлікти та розділ. Аналіз ризиків та переваг її застосування допомагає визначити, наскільки ця метафора відображає справжні реалії та чи не призводить до спотворень в сприйнятті подій. Військова метафора виявляє глибокий вплив на

сучасне суспільство, формуючи спосіб мислення та взаємодії. Її роль в політиці, суспільних відносинах та інших аспектах життя стає об'єктом ретельного аналізу. Важливо зрозуміти, як вона сприяє чи ускладнює процеси комунікації та чи не перетворює суспільство на постійний «бійовий театр».

ВИСНОВКИ

Метафора, у своїй ролі стилістичного та риторичного засобу, історично вважалася ефективним інструментом для введення образності в мовлення та справляння впливу на аудиторію. Однак з розвитком філософської та лінгвістичної науки вчені дійшли висновку, що метафоризація – це не просто мовний засіб, а природна здатність людини, що знаходить підтвердження в багаточисельних дослідженнях.

Метафора завжди привертала увагу дослідників своєю неоднозначністю та багатозначністю, розглядаючи її як мовний та ментальний феномен. Вона виокремлюється як явище, яке відхиляється від лінгвістичних норм, а також як стилістичний прийом, прикрашаючи мову й роблячи її більш виразною. Однак не лише цим обмежується розгляд метафори – її визнають істотним розумовим механізмом, що впливає на сприйняття та розуміння світу.

Розглядаючи метафору як філософське явище, дослідники акцентують на тому, що вона є засобом концептуалізації та структурування абстрактних понять. Вона дозволяє перетворювати складні ідеї на доступні й конкретні образи, що полегшує їх розуміння та сприйняття. Таким чином, метафора стає ключовим інструментом для конструювання смислу та вираження складних концепцій у мовленні.

Додатково, в контексті лінгвістичного аналізу, метафора розглядається як засіб мовної експресії, який додає тексту емоційний та інтелектуальний нюанс. Вона не лише розширює образні можливості мови, але й виконує функцію поглиблення змісту, роблячи мовлення більш насиченим та виразним.

Метафора, яка спочатку розглядалась як лише засіб стилізації мови, стає об'єктом вивчення у широкому філософському та лінгвістичному контексті. Вона виявляється не лише естетичним елементом мови, але й необхідним компонентом для формування та розуміння складних понять у спілкуванні та мисленні людини.

1. В даній дипломній роботі ми розглянули поняття «метафора» та «метафоричний процес», і визначили, що «метафора» є одним з видів лексико-семантичного способу словотворення, що передбачає перенесення назви з одного

предмета на інший на основі подібності у зовнішніх ознаках, структурі або функціях. Аналізуючи метафоричний процес, можна стверджувати, що він приводить до отримання нових знань про світ шляхом використання наявних в мові назв. У цьому процесі взаємодіють сутності або суб'єкти метафори та мовні знання про світ з одного боку, і знання мовних значень та асоціативних комплексів з іншого. Метафоричний процес передбачає не лише участь розуму, але й світу, що робить метафору своєрідним зв'язком між людиною і світом.

Завдяки метафорі політичний текст стає виразнішим, з'являються нові висловлювання, нові прийоми, а читач або слухач отримує чітку картину світу. Вона є одним з основних риторичних засобів для створення образності та емоційного забарвлення у мовленні політиків.

2) Дослідили, що політичному аспекті, метафора використовується для впливу на громадську думку та створення емоційного зв'язку з аудиторією. У військовому дискурсі метафора використовується для створення образів, які підсилюють ефект військової сили та дисципліни. Метафора має потужний вплив на соціальну свідомість та є ефективним засобом маніпулювання. Вона використовується для передачі переносного значення слів, що дозволяє виділити певні якості предмету або особливості ситуації, тим самим зробивши інші якості менш помітними. У військовій сфері будь-яка метафора, використана у військовому дискурсі, вважається «військовою».

Метафора є складним явищем, яке не тільки потребує дослідження, але й ускладнює процес перекладу. Сьогодні перекладачі стикаються з численними проблемами, для вирішення яких необхідно використовувати знання не лише з перекладознавства, але й широкий фон культурних знань, що допомагають повною мірою передати таке складне та багатогранне явище, як метафора, іншою мовою.

3) У ході нашого дослідження ми глибоко вивчили механізми створення та функціонування військової метафори в різних аспектах нашого життя. Виявилось, що цей вид метафори використовується як засіб розуміння та комунікації в різних сферах, включаючи політику, бізнес, науку та соціальні відносини. Ми розглянули,

як військова метафора впливає на формування наших уявлень, стереотипів та рішень, а також як вона може викликати певні емоції та реакції.

Дослідження підкреслило важливість розуміння контексту використання військової метафори, а також виявило ризики її надмірного використання, особливо у сферах, де мирне вирішення конфліктів та співпраця є ключовими. Відзначено, що у використанні військової метафори потрібно бути обережними, оскільки вона може викликати напруженість та поділяти суспільство.

4) Розкрили способи перекладу метафоричних виразів і підтвердили, що переклад метафоричних виразів може бути складним завданням, оскільки метафора має культурний контекст та може мати різні інтерпретації у різних мовах. Способи перекладу метафор включають буквальний переклад, заміну метафоричного виразу еквівалентним виразом у цільовій мові та створення нової метафори, що відповідає культурному контексту цільової мови. Вибір методу перекладу метафор залежить від різних факторів, зокрема від функції метафори в тексті, стилістичних розрахунків, особливостей стилю тексту та цілей перекладу. Врахування функцій, які метафора виконує у військовому дискурсі, та використання відповідних механізмів при перекладі метафор-неологізмів сприятиме появі нових точних суспільно-політичних метафор з міжмовним і міжкультурним значенням у перекладі.

5) Проаналізували особливості використання концептуальної метафори на матеріалі промов політиків Великої Британії та США (Бориса Джонсона та Джо Байдена). В загальному, поняття концептуальної метафори означає розрізнення між мовними засобами вираження та когнітивними процесами, що лежать в її основі. Іншими словами, це спосіб розуміння одного явища або сфери діяльності в термінах іншого. Концептуальні метафори взаємодіють між розумом і культурою і виступають інструментом мислення, що дозволяє нам досягати найвіддаленіших аспектів нашого концептуального поля.

Стосовно промов Бориса Джонсона та Джо Байдена, можемо зробити наступні висновки: промови Бориса Джонсона під час публічних виступів створюють певну атмосферу та емоційну насиченість, використовуючи живу мову, образи і метафори,

що допомагають залучити увагу аудиторії та створити враження пристрасності та енергії. Його промови часто мають дотепний характер і використовуються для зміцнення публічного образу і впливу на громадську думку.

Щодо Джо Байдена, його промови характеризуються більш стриманою та витриманою манерою, з фокусом на конкретних планах, програмах та політичних питаннях. Він звертає увагу на щирість, спокій та згуртованість, прагнучи об'єднати людей та забезпечити стабільність у країні. Його промови містять аргументовані підходи до проблем, використання експертних даних та розраховані на побудову довіри в аудиторії.

У промовах Бориса Джонсона гостро постало питання ефективності його політичних заходів і прийнятих рішень. У промовах Джо Байдена концептуальні метафори були більш влучними як в контексті описування національних викликів та потреб США, так і в контексті сприйняття його політичної програми та цілей. Тактичні та прагматичні характеристики військових промов вивчаються з особливою увагою з використанням концептуальних метафор, що допомагають розкрити приховані наміри політиків.

Узагальнюючи, вивчення метафори в політичному та військовому дискурсі є важливим для розуміння механізмів впливу на аудиторію та створення ефективних комунікаційних стратегій. Створення та функціонування функціонування метафор вимагає уваги до культурного контексту та може потребувати створення нових метафор для досягнення ефективного комунікаційного зв'язку.

Список використаних джерел

Наукові праці

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики.- К.: ВІД «Акад.», 2004.- 344 с.
2. Белова А. Д. Лексична семантика і міжкультурні стереотипи // Мовні і концептуальні картини світу-2002.-№ 7.-С. 43-48.
2. Будассі Е. В. Когнітивні основи використання метафори в природничо популярному журнальному дискурсі / Е. В. Будассі // Когнітивна семантика: - Тамбов, 2000. - Ч. 1. - С. 219-226.
3. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, Ірпінь: Перун, 2016. С. 16–96.
4. Василенко Д. В. Прагматичні і семантичні властивості воєнної евфемічної лексики (на матеріалі англійської мови) / Д.В.Василенко // Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конф. “Семантика мови і тексту”. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ. – 2006. – С. 38-40.
5. Василенко Д.В. Роль “військової метафори” в утворенні семантичних неологізмів англійської мови / Д.В.Василенко // Матеріали VI Міжнародної наукової конференції “Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація”. – Харків: ХНУ. – 2007. – С. 60-61.
6. Верба Г. Г. Стійкі порівняння та метафори як стереотипи світосприйняття (українсько-іспанські паралелі) // Мовні і концептуальні картини світу : Зб. наук. праць. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет» 2003. С. 65–70. 5.
7. Верьовкін В. В. Відображення уявлень про війну в античній і сучасній мовній свідомості (на матеріалі давньогрецької, латинської, англійської, німецької та української мов) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.17. К., 2013. С. 19.
8. Верьовкін В. В. Когнітивна інтерпретація найменувань концепту війна у давньогрецькій і латинській мовах. Науковий часопис НПУ імені М. Драгоманова. 2015. № 12. С. 25.

9. Відтворення прагмастилістичних особливостей політичної промови: наукова робота для участі у Всеукраїнському конкурсі студентських та наукових робіт з гуманітарних наук. 2021. 58 с.
10. Гаврилюк А. П. Метафора, її природа та роль у мові та мовленні. Вісник НТУУ «КПІ». Серія: Філологія. Зб. наук. праць. Київ : 2013. С. 29 – 33.
11. Гак В. Г. Метафора: універсальне та специфічне. Метафора в мові та текст. 1988. 174 с
12. Горіна О. В. Когнітивно-комунікативні характеристики американського електорального дискурсу республіканців : автореф. дис. ... канд.філол.наук : 10.02.04. Харків, 2008. 23 с.
13. Гула Р. В. Патріотизм в Україні: уроки минулого, сучасний стан, погляд у майбутнє. Архів України. 2013. № 6. С. 38–45.
14. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичний та соціолінгвістичний аспект. Київ : Видавничий дім «КМ Academia», 2000. 218 с.
15. Деркач-Степанова Т.В. Питання метафори у сучасній українській літературній критиці. Полтава. Ранок, 2002. С. 215–217.
16. Довбня Л. Метафоризація : семантичний процес і спосіб світосприймання / Л. Довбня // Українська мова і література в школі. – 2003. – № 8. – С. 64– 67.
17. Дорофеева М. С. Особливості самопрезентації суб'єкта в політичній промові. Проблеми семантики слова, речення та тексту. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2004. 201 с.
18. Єрофеева І. В. Концепт «війна» в сучасному медіа тексті: репрезентація традиційних моделей. Вчені записки. 2015. № 2 (61). С. 72–82.
19. Жибак Д. М. До питання особливостей та функцій політичного дискурсу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія, 2016. Вип. 20(1). С. 124–126.
20. Загнітко А. Сучасний політичний газетний дискурс: риторика і синтаксиси // Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. Т. 16. Донецьк : Східний видавничий дім. 2007. С. 5–19

21. Зайцева М.О. Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ. 2013. Вип. 10. Серія 9. С. 96–102.
22. Зінковська Д. О. Лінгвопрагматичні особливості англійськомовних політичних промов (на матеріалі перекладу українською мовою): кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр». Херсонський держ. ун-т ; Ф-т української й іноземної філології та журналістики ; Кафедра англійської філології та прикладної лінгвістики. Херсон : ХДУ, 2020.
23. Зінковська Д.О .Особливості перекладу англійськомовного політичного дискурсу. Херсон : Видавництво ХДУ. 2020 р.
24. Іващенко В. Л. Галузеве слов'янське термінознавство функціональної дослідницької парадигми кінця ХХ – початку ХХІ століть / В. Л. Іващенко, Н. О. Яценко // Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць / Відп. ред. В. Л. Іващенко. – К.: Інститут української мови НАНУ, 2013. – Вип. ІХ. – С. 5-26. 7.
25. Ільченко О. А., Сінна Л. Ю. Спеціальна лексика сучасних україномовних ЗМІ : функціональний аспект. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2015. № 52. С. 119–120.
26. Клименко І. М. Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2012. Вип. 8. С. 84–90.
27. Клименко І. Теоретичні засади лінгвістичного аналізу політичного дискурсу / І. Клименко // Лінгвістичні студії: Збірник наукових праць Української преси. Вип. 19. – 2009. – С. 182–186. 11.
28. Кльось С. Семантичні особливості функціонування фразеологізмів у політичному дискурсі (на основі промов діячів англійською мовою). Молодь і ринок. 2012. № 1. С. 106–110
29. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: монографія / Одес. нац. ун-т ім.І. І. Мечникова. – Одеса: Чорномор'я, 2007. С. 150– 155

30. Кравець Л. В. Проблема метафори в лінгвістичній традиції / Л. В. Кравець. - С. 392-396
31. Кудрявцева Л. О. Сучасні аспекти дослідження мас-медійного дискурсу. Київ, 2005. 66 с.
32. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафори, которими мы живем. Теория метафори. Москва : Прогресс, 1990. 415 с.
33. Лобода В.А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. № 43. том 4. С. 72-74.
34. Лосєва І.В. Мовностилістичні особливості політичної полеміки кандидатів у президенти США (на матеріалі інтернет-дискурсу): дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. – германські мови, Львів. 2016. 261 с.
35. Навальна М. І. Війни загарбницькі й «солодкі» (семантична динаміка лексеми війна в сучасній мовній практиці). Культура слова. 2006. № 66–67. С. 88–90.
36. Нагорна Л. Б. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К.: Світогляд, 2005. – 316 с. 11. Озадовська Л. Мова у контексті діалогу// Філософська думка. – 2
37. Некряч Т. Є. Через терни до зірок : труднощі перекладу художніх творів. Вінниця : Нова книга, 2008. 195
38. Озадовська Л. Мова у контексті діалогу. Київ, 2004. 50 с
39. Павлуцька В. О. Політичний дискурс: особливості та функції. Вісник Житомирського держ. у-ту. Вип. 39. Філологічні науки. Житомир, 2008. С. 218–221.
40. Панько Т. І. Українське термінознавство: підручник. Львів, 1994. 216 с.
41. Пемпусь Т. С. Метафора: теоретико-літературний аспект. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2006. № 26. С. 117–121.
42. Підгрушний В.А. Особливості політичного дискурсу в сучасній лінгвістиці. Навчально-науковий вісник економіки і менеджменту. Рівне, 2015. 233 с.

43. Потебня О. А. Естетика і поетика: навчальний посібник/ О. А. Потебня. – К.: Мистецтво, 1976. 614-620 с.
44. Процик М. Р. Сучасна видавнича термінологія : автореф. дис. ...канд. філол. наук : 10.02.01. К., 2006. 20 с.
45. Радченко О. Ю. Теорія концептуальної метафори: базові поняття / О. Ю. Радченко. - С. 39-46
46. Стоун Д. Парадокс політики. Київ : Вид. дім «Альтернативи», 2000. 304 с
47. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля, 2008. 712 с.
48. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові. Черкаси: Вид-во Ю. Чабаненко, 2012. 488 с. 49.
49. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, ар-хітектоніка, варіативність: [на матеріалах суч. газетн. публіцистики]: монографія. – Київ, 2015. – 392 с.
50. Сербенська О. А. Мова газети і мовотворчість журналіста в аспекті соціально-культурного розвитку суспільства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: 10.02.01 «Українська мова». Львів, 1992. 38 с.
51. Серебрянська І. М. Метафорична модель освіта – війна в сучасній терміносистемі української мови (на матеріалі медіа-текстів). Дослідження з лексикології і граматики української мови. 2016. № 17. С. 153–162.
52. Скопненко О. І. Класифікація метафори: сучасний словник іншомовних слів / О. І.Скопненко. – К.: Вища школа, 2006. 355 – 449 с
53. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / уклад.: А. П. Мартинюк. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 196 с
54. Словосполуки з лексемою «війна» в мові української періодики. Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics. 2017. Вип. 22 (2). С. 50–61.
55. Слухай Н. В., Снитко О. С., Вільчинська Т. П. Когнітологія і концептологія у лінгвістичному висвітленні. К., 2011
56. Смерчко А. К., Куцик О. А. Відбиття антиномії мир – війна у фразеології (на матеріалі україн

57. Сосюр Фердинан де. Курс загальної лінгвістики: навчальний посібник / Фердинан де Сосюр. – К.: Основи, 1998. 10-34 с
58. Тараненко О. О. Метафора. Українська мова. Енциклопедія. К, 2004. С. 307-309.
59. Ткачик О. В. Концептуальна метафора як спосіб пізнання дійсності / О. В. Ткачик // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. - 2013. - № 14(1). - С. 81-87.
60. Федик О. Мова як духовний адекват світу (дійсності). Львів : Місіонер, 2000. 300 с.
61. Федорова Л. М. Категорія оцінки: до проблеми становлення та вираження в слові / Л. М. Федорова // Українська мова. – 2013. – № 1. – С. 115-121.
62. Фесенко І.Л. Особливості перекладу політичних промов та текстів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічн., 2015. Випуск 55. С. 264-266
63. Худолій А. О. Динаміка функціональних змін у мові американської публіцистики кінця ХХ – початку ХХІ століття : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2004. 278 с.
64. Чадюк О. М. Культурологічні й метафоричні аспекти виборчої кампанії. Система і структура східнослов'янських мов. Київ, 2003. 239 с
65. Чумакова Н. В. Особливості перекладу метафори та метафоричних виразів в англійській та українській мовах (на матеріалі науково-технічних текстів) / Н. В. Чумакова // Наукові праці істор. фак. Запоріз. держ. ун-ту. – 2007. – Вип. ХХІ. 536–537 с.
66. Шаблій О.А. Міжмовна інтерференція як психолінгвістична універсалія. Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. / відп. ред. О. І. Чередниченко. К.: КДЛУ, 2000. С. 371- 375.
67. Шевченко І.С., Морозова О.І. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : кол. монографія / за ред. І.С. Шевченко. Харків : Константа, 2005. 355 с.

68. Шурма С. Г. Адекватний переклад метафор українською мовою (на матеріалі оповідань Е. По) / С. Г. Шурма // Вісник Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Сер. «Філологічні науки». – 2011. – № 9 (220), ч. II. 185–192 с
69. Яремко, Я. «Формування української військової термінології.» Автореф. дис. канд. філол. наук (Львів, 1997).
70. Ясинецька О. А. Нові метафори американського політичного дискурсу та їх переклад українською мовою. Київ : наук. журнал. 2007. С. 332 – 338.
71. Bayley P. Live Oratory in the Television Age : The Language of Formal Speeches. Bologna : Cooperativa Libreria Universitaria, 1985. 174 p.
72. Bormann, E. (1982). Fantasy and rhetorical vision: Ten years later. – Quarterly Journal of Speech. – № 68(3). – P. 288-305.
73. Bosman J. Persuasive effects of political metaphors. 1987. 113 p.
74. Bowyer R. Dictionary of military terms London : A&C Black Business Information and Development, 2007. 286 p. 14.
75. Charteris-Black, J. (2011). Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
76. Crowley R. J., Mills J. C. Therapeutic metaphors for children and the child within. New York : Routledg, 2014. 240 p.
77. Dijk T.A. van. New(s) Racism: A Discourse analytical approach. // Ethnic Minorities in the Media: Changing.
78. Dvorak P. Translating Metaphors within Political Discourse: The Case of EU: Master's Diploma Thesis. Brno, 2011. 76p
79. Feldman J. Embodied meaning in a neural theory of language. Brain and Language, 1989. 392 p
80. Geeraerts D. Linguistic Semantics. Oxford University Press, 2010. 362 p.
81. Goatly, A. (2007). Washing the Brain: Metaphor and Hidden Ideology. Amsterdam: John Benjamins.
82. Knollys W. A handy dictionary of military terms and associated notions. New York : HardPress Publishing, 2018. 668 p. Charteris-Black, J. (2004). Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

83. Knollys W. A handy dictionary of military terms and associated notions. New York : HardPress Publishing, 2018. 668 p
84. Koller, V. (2004). *Metaphor and Gender in Business Media Discourse: A Critical Cognitive Study*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
85. Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
86. Laclau E., Mouffe C. *Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics* / E. Laclau, C. Mouffe. – London : Verso, 2016. – 339 p.
87. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
88. Musolff, A. (2004). *Metaphor and Political Discourse: Analogical Reasoning in Debates about Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
89. Newmark P. *A Textbook of Translation*. New York: Prentice Hall, 1988. 311p.
90. Newmark P. *About Translation* / Peter Newmark. – Clevedon (England): Philadelphia Multilingual Matters, 1991. – 184 p.
91. Newmark P. *Approaches to Translation* / Peter Newmark. – Oxford : Pergamon Press, 1981. – 200 p
92. Nida E.A. *The Theory and Practice of Translation* / E.A. Nida, C.R. Taber. – Leiden: E.J. Brill, 1969. – 197 p.
93. Obama, B. (2008, March 18). *A More Perfect Union Speech*. [Transcript]. *American Rhetoric*. – Retrieved from <http://www.americanrhetoric.com/speeches/barackobamaperfectunion.htm>
94. Pecheux M. *Language, semantic and ideology* / M. Pecheux. – London : Macmillan, 2016. – 247 p.
95. Picoche J. *Interet et ses derives au croisement de divers reseaux lexico-semantiques* J. Picoche // *Langue francaise*. – Paris, 2014. – № 103. – P. 23–31.
96. Potter J., Wetherell M. *Discourse and social Psychology* / J. Potter, M. Wetherell. – London : Sage publicastions, 2016. – 217 p.

97. Renshon, S. (2008). Psychological reflections on Barack Obama and John McCain: Assessing the contours of a new presidential administration. – Political Science Quarterly. – № 123(3). – P. 391-433.
98. Semino, E. (2008). Metaphor in Discourse. Cambridge: Cambridge University Press.
99. Semino, E. (2008). Metaphor in Discourse. Cambridge: Cambridge University Press.
100. Steen, G. (2011). The Contemporary Theory of Metaphor: A Perspective from Chinese. Amsterdam: John Benjamins.
101. Steen, G. (2011). The Contemporary Theory of Metaphor: A Perspective from Chinese. Amsterdam: John Benjamins.
102. Zinken, J., & Musolff, A. (2014). Metaphor and Mills: Figurative Language in Business and Economics. Cambridge: Cambridge University Press.

Джерела матеріалу дослідження

103. Archive of speeches of the United States. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/category/speeches-uk/>
104. «Hasta La Vista, Baby», Says Boris Johnson After Final Parliament Address. URL: <https://www.ndtv.com/world-news/hasta-la-vista-baby-says-boris-johnson-after-final-parliament-address-3176903>
105. Biden speech in Poland before the anniversary of the Russian invasion in Ukraine. URL: <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3304356/biden-ukraine-will-never-be-a-victory-for-russia-never/>
106. Boris Johnson UK Conservative Party Conference 2021 Speech Transcript. URL: <https://www.rev.com/blog/transcripts/boris-johnson-uk-conservative-party-conference-2021-speech-transcript>
107. Boris Johnson: Only Tories can ‘get Brexit done’. URL: <https://www.politico.eu/article/boris-johnson-only-tories-can-get-brexit-done/>
108. Boris Johnson’s speech at the 2021 Conservative Party Conference. URL: <https://www.google.com/search?q=boris+johnson%27s+speech+at+the+2021+Conservative+Party+Conference>

109. Boris Johnson's speech on the EU referendum: full text. URL: <https://conservativehome.com/2016/05/09/boris-johnsons-speech-on-the-eu-referendum-full-text/>
110. David Brooks: Joe Biden and the 'battle for the soul of America' 1 | GUEST COMMENTARY. URL: <https://www.baltimoresun.com/opinion/op-ed/bs-ed-op-0501-brooks-biden-american-soul-20230428-rrbvi75rfbbwtnxen7qkeak23m-story.html>
111. F-16 fighter jets: Biden to let allies supply warplanes in major boost for Kyiv. URL: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-65649471>
112. Gallo C. This is what made President Joe Biden's inauguration speech so powerful. Forbes. 2021 URL: <https://www.forbes.com/sites/carminegallo/2021/01/20/joe-biden-inauguration-speech-an-american-story-of-hope/?sh=1c911d2dfe50>
113. Inaugural Address by President Joseph R. Biden, Jr. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/01/20/inaugural-address-by-president-joseph-r-biden-jr/>
114. Joe Biden's plan for Arab Americans: Six takeaways. URL: <https://www.middleeasteye.net/news/joe-biden-plan-arab-americans-six-takeaways>
115. Remarks by President Biden on America's Place in the World. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/02/04/remarks-by-president-biden-on-americas-place-in-the-world/>
116. Remarks by President Biden on the COVID-19 Response and the Vaccination Program. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/09/24/remarks-by-president-biden-on-the-covid-19-response-and-the-vaccination-program-8/>
117. The speech of Boris Johnson. URL: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10704477/Zelensky-says-Boris-history-PM-takes-TRAIN-Kyiv.html>
118. Ukraine's resistance 'one of the most glorious chapters in military history', says Boris Johnson. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/05/03/uk-pm-boris-johnson-to-address-ukraine-s-parliament>

ДОДАТКИ

Типи метафор в процесі метафоризації як культурно-експресивної одиниці:

Індикативна - вказує або індикує на певний об'єкт чи концепцію, використовуючи асоціації чи порівняння для передачі певного значення.

Когнітивна - використовується для вираження або розуміння одного концепту чи явища через інший, що ґрунтується на когнітивних структурах і процесах.

Експресивно-образна - використовується з метою вираження емоцій, створення образних вражень або підкреслення експресивності висловлення.

Експресивно-оцінна- використовується для вираження суб'єктивних оцінок, власних почуттів та емоцій.

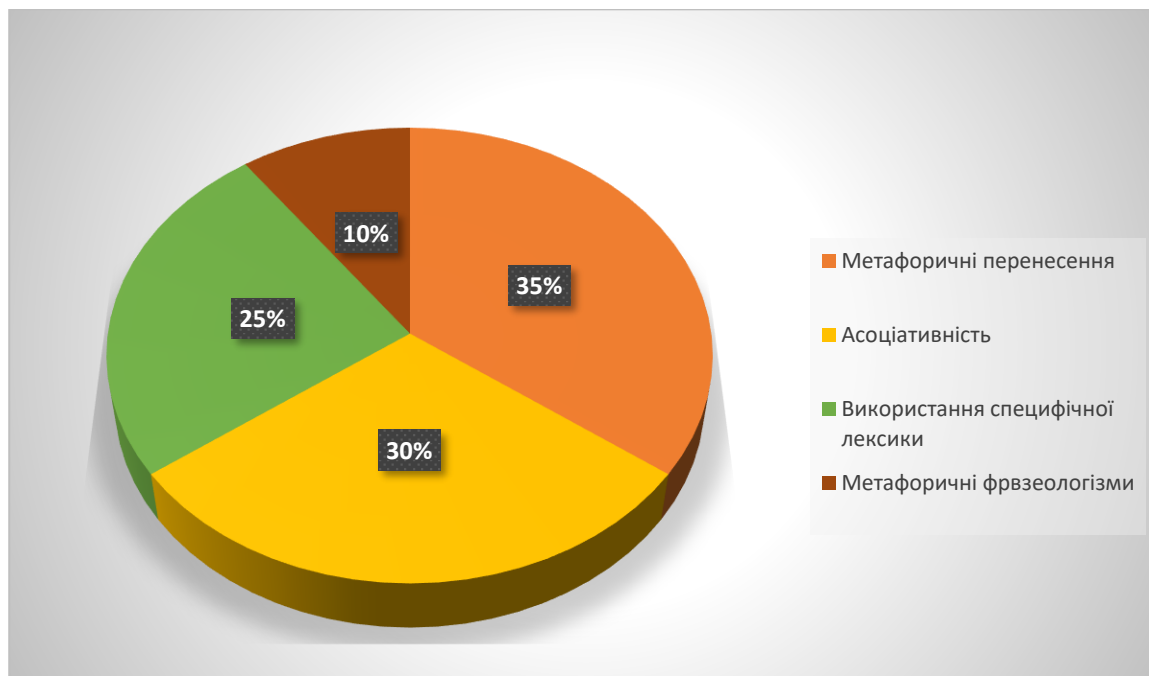
Мовна- використовується для передачі абстрактних понять через асоціації з конкретними об'єктами чи явищами.

Поетична- використовується в літературному творі або поезії з метою створення образного та емоційно насиченого висловлення.

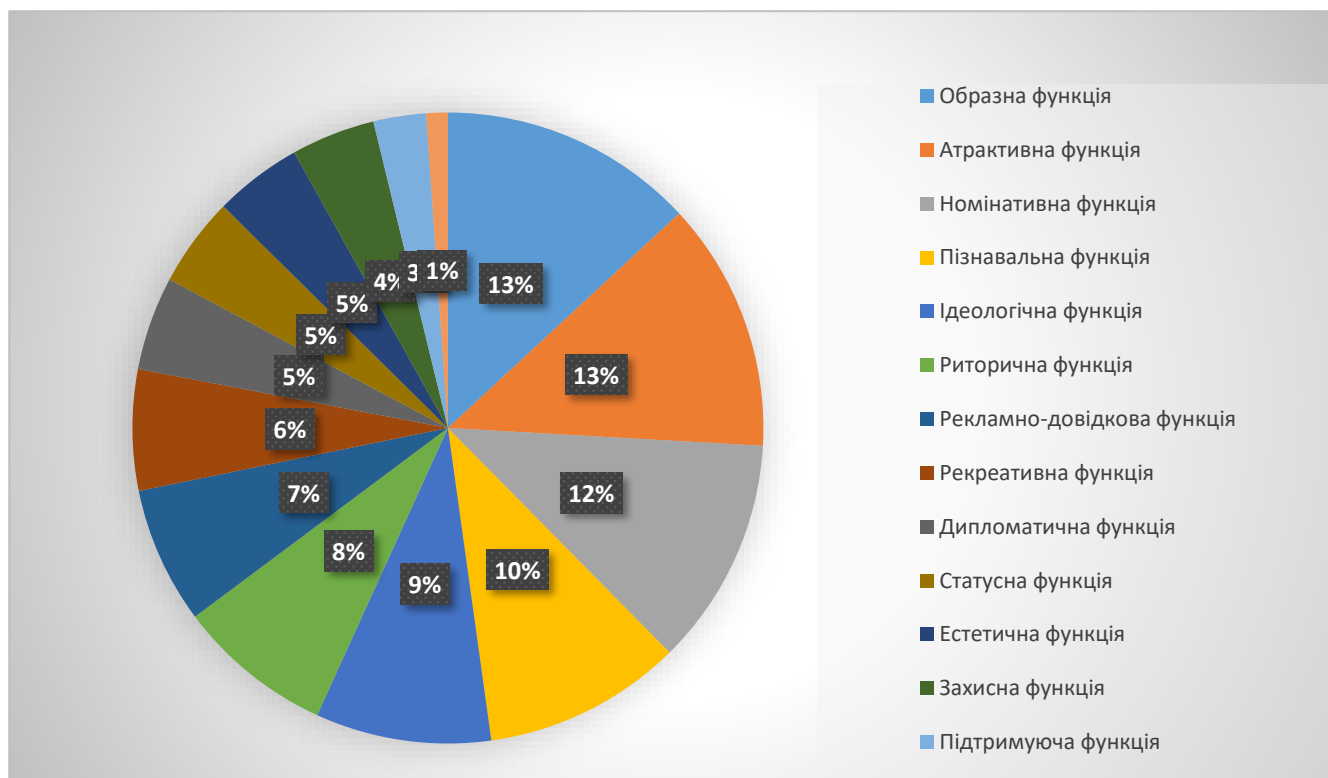
Структура військової метафори

Відсоткове співвідношення механізмів створення військової метафори у промовах політиків

Частотність реалізації функцій мілітарної метафори в англійських сучасних текстах.

Положення українських лінгвістів І. Шевченко та О. Морозової, щодо критеріїв розрізнення типів і підтипів військового дискурсу

1) за формою:	усний і письмовий
2) за видом мовлення:	монологічний або діалогічний
3) за адресатним спрямуванням:	інституційний і персональний;
4) за умов різних настанов і комунікативних принципів:	аргументативний, конфліктний та гармонійний дискурси;
5) за соціально-ситуативним параметром:	політичний, адміністративний, юридичний, військовий, релігійний, медичний, діловий, рекламний, педагогічний, спортивний, науковий, медійний (дискурс засобів масової інформації), електронний (інтернет-дискурс), тощо;
6) за різноманітними характеристиками адресанта й адресата:	соціально-демографічний критерій (дитячий, підлітковий дискурси та дискурс людей похилого віку, дискурс жіночий і чоловічий, дискурс мешканців міста й села) соціальнопрофесійний критерій: дискурс моряків, будівельників, шахтарів; соціально-політичний критерій (дискурс комуністів, демократів);
7) за функціональною та інформативною складовими:	спілкування інформативне (емотивний, оцінний, директивний дискурси) та фактичне;
8) за критерієм формальності та змістовності у функціонально-стильовому аспекті відповідно до жанрів і реєстрів мовлення:	художній, публіцистичний, науковий, офіційний і неофіційний, та інші [9, с. 233]